

Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τέταρτο τμήμα)

της 15ης Ιουλίου 2021 *

«Αίτηση αναίρεσως – Κρατικές ενισχύσεις – Ενισχύσεις υπέρ αερολιμένων και αεροπορικών εταιριών – Απόφαση η οποία χαρακτηρίζει τα μέτρα υπέρ του αερολιμένα Frankfurt-Hahn κρατικές ενισχύσεις συμβατές με την εσωτερική αγορά και διαπιστώνει ότι δεν υφίσταται κρατική ενίσχυση υπέρ των αεροπορικών εταιριών που χρησιμοποιούν τον εν λόγω αερολιμένα – Απαράδεκτο προσφυγής ακυρώσεως – Άρθρο 263, τέταρτο εδάφιο, ΣΛΕΕ – Φυσικό ή νομικό πρόσωπο το οποίο δεν θίγεται άμεσα και ατομικά από την επίδικη απόφαση – Αποτελεσματική δικαστική προστασία»

Στην υπόθεση C-453/19 P,

με αντικείμενο αίτηση αναίρεσως δυνάμει του άρθρου 56 του Οργανισμού του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που ασκήθηκε στις 13 Ιουνίου 2019,

Deutsche Lufthansa AG, με έδρα την Κολωνία (Γερμανία), εκπροσωπούμενη από τον A. Martin-Ehlers, Rechtsanwalt,

αναιρεσείουσα,

όπου οι λοιποί διάδικοι είναι:

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τους T. Maxian Rusche και S. Noë,

καθής πρωτοδίκως,

Land Rheinland-Pfalz, εκπροσωπούμενο από τον C. Koenig, καθηγητή,

Ryanair DAC, με έδρα το Swords (Ιρλανδία), εκπροσωπούμενη από τους G. Berrisch, Rechtsanwalt, D. Vasbeck, avocat, καθώς και από τον B. Byrne, solicitor,

παρεμβαίνοντες πρωτοδίκως,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τέταρτο τμήμα),

συγκείμενο από τους M. Βηλαρά, πρόεδρο τμήματος, N. Piçarra, D. Šváby, S. Rodin (εισηγητή) και K. Jürimäe, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: M. Szpunar

* Γλώσσα της διαδικασίας: η γερμανική.

γραμματέας: γραμματέας: A. Calot Escobar

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα, που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 27ης Οκτωβρίου 2020,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Με την αίτησή της αναιρέσεως, η Deutsche Lufthansa AG ζητεί την αναίρεση της αποφάσεως του Γενικού Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης της 12ης Απριλίου 2019, Deutsche Lufthansa κατά Επιτροπής (T-492/15, στο εξής: αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, EU:T:2019:252), με την οποία το Γενικό Δικαστήριο απέρριψε ως απαράδεκτη την προσφυγή της με αίτημα την ακύρωση της αποφάσεως (ΕΕ) 2016/789 της Επιτροπής, της 1ης Οκτωβρίου 2014, σχετικά με την κρατική ενίσχυση SA.21121 (C 29/2008) (πρώην NN 54/07) την οποία χορήγησε η Γερμανία στο πλαίσιο της χρηματοδότησης του αερολιμένα Frankfurt-Hahn και των χρηματοοικονομικών σχέσεων μεταξύ του αερολιμένα και της Ryanair (ΕΕ 2016, L 134, σ. 46, στο εξής: επίδικη απόφαση).

Το ιστορικό της διαφοράς και η επίδικη απόφαση

- 2 Το ιστορικό της διαφοράς εκτέθηκε από το Γενικό Δικαστήριο στην αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση ως εξής:
 - «1 Η προσφεύγουσα, [Deutsche Lufthansa], είναι αεροπορική εταιρία η οποία εδρεύει στη Γερμανία και έχει ως κύρια δραστηριότητα τη μεταφορά επιβατών. Ο σημαντικότερος αερολιμένας στον οποίο έχει τη βάση η εταιρία είναι ο αερολιμένας Frankfurt am Main (Γερμανία).
 - 2 Ο αερολιμένας Frankfurt-Hahn βρίσκεται στη Γερμανία, στο έδαφος του Land Rheinland-Pfalz (ομόσπονδου κράτους Ρηνανίας-Παλατινάτου, στο εξής: ομόσπονδο κράτος), σε απόσταση περίπου 120 km δυτικά της Φρανκφούρτης επί του Μάιν και σε απόσταση 115 km από τον αερολιμένα Frankfurt am Main. Έως το 1992 στον χώρο στον οποίο εγκαταστάθηκε ο αερολιμένας Frankfurt-Hahn βρισκόταν στρατιωτική βάση. Η βάση αυτή μετατράπηκε εν συνεχεία σε πολιτικό αερολιμένα. Την 1η Απριλίου 1995 η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας μεταβίβασε την κυριότητα της υποδομής στη Holding Unternehmen Hahn GmbH & Co. KG (στο εξής: Holding Hahn), σύμπραξη δημοσίου και ιδιωτικού τομέα στην οποία συμμετείχε το ομόσπονδο κράτος.
 - 3 Την 1η Ιανουαρίου 1998 η Flughafen Frankfurt/Main GmbH (στο εξής: Fraport), η οποία είχε την εκμετάλλευση και τη διαχείριση του διεθνούς αερολιμένα Frankfurt am Main, απέκτησε το 64,90 % των μετοχών της Flughafen Hahn GmbH & Co. KG Lautzenhausen (στο εξής: Flughafen Hahn), που ήταν η εταιρία η οποία εκμεταλλευόταν τον αερολιμένα Frankfurt-Hahn.

- 4 Το 1999 ο αερολιμένας Frankfurt-Hahn προσέλκυσε τον πρώτο μεταφορέα χαμηλού κόστους, τη Ryanair Ltd (νυν Ryanair DAC, στο εξής: Ryanair). Η πρώτη συμφωνία της Flughafen Hahn με τη Ryanair τέθηκε σε ισχύ την 1η Απριλίου 1999 (εφεξής: συμφωνία του 1999 με τη Ryanair). Η συμφωνία του 1999 με τη Ryanair είχε διάρκεια πέντε ετών και το αντικείμενό της αποτελούσαν τα αερολιμενικά τέλη που όφειλε να καταβάλλει η Ryanair.
- 5 Τον Αύγουστο του 1999 η Fraport απέκτησε το 73,37 % των μετοχών της Holding Hahn και το 74,90 % των μετοχών του ομόρρυθμου εταίρου της, Holding Unternehmen Hahn Verwaltungs GmbH.
- 6 Στις 31 Αυγούστου 1999 το ομόσπονδο κράτος και η Fraport συνήψαν συμφωνία με την οποία η Fraport αναλάμβανε την υποχρέωση να συνάψει συμφωνία μεταφοράς αποτελεσμάτων χρήσης. Η συμφωνία αυτή εγκρίθηκε αυθημερόν, κυρώθηκε με συμβολαιογραφική πράξη στις 24 Νοεμβρίου 2000 και τέθηκε σε ισχύ την 1η Ιανουαρίου 2001. Βάσει της εν λόγω συμφωνίας, η Fraport δικαιούνται το σύνολο των κερδών του φορέα εκμετάλλευσης του αερολιμένα Frankfurt-Hahn και, σε αντάλλαγμα, ήταν υποχρεωμένη να καλύψει όλες τις ζημίες του φορέα αυτού [...].
- 7 Η Holding Hahn και η Flughafen Hahn συγχωνεύθηκαν και συγκρότησαν τη Flughafen Hahn GmbH, εν συνεχεία Flughafen Frankfurt-Hahn GmbH (στο εξής: FFHG [...]), της οποίας το κεφάλαιο ανήκε κατά 26,93 % στο ομόσπονδο κράτος και κατά 73,07 % στη Fraport.
- 8 Έως την 11η Ιουνίου 2001 το 100 % των μετοχών της Fraport ανήκε σε μετόχους του δημοσίου τομέα. Την 11η Ιουνίου 2001 η Fraport εισήχθη στο χρηματιστήριο και το 29,71 % των μετοχών της πωλήθηκε σε μετόχους του ιδιωτικού τομέα, ενώ το 70,29 % παρέμεινε στην κατοχή των μετόχων του δημοσίου τομέα.
- 9 Στις 16 Οκτωβρίου 2001 το ομόσπονδο κράτος ενέκρινε την κλίμακα αερολιμενικών τελών του αερολιμένα Frankfurt-Hahn, η οποία τέθηκε σε εφαρμογή με αναδρομική ισχύ από την 1η Οκτωβρίου 2001 [...].
- 10 Στις 14 Δεκεμβρίου 2001 και στις 9 Ιανουαρίου 2002, αντίστοιχα, η Fraport και οι μέτοχοι της FFHG αποφάσισαν αύξηση κεφαλαίου της FFHG για τη χρηματοδότηση του πλέον επείγοντος τμήματος ενός προγράμματος βελτίωσης των αερολιμενικών υποδομών [...]. Η [εν λόγω] αύξηση κεφαλαίου [...], ύψους 27 εκατομμυρίων ευρώ, εγκρίθηκε από τη Fraport και από το ομόσπονδο κράτος, οι οποίοι στις 9 Ιανουαρίου 2002 συνεισέφεραν 19,7 εκατομμύρια ευρώ και 7,3 εκατομμύρια ευρώ αντιστοίχως.
- 11 Στις 14 Φεβρουαρίου 2002 συνήφθη δεύτερη συμφωνία μεταξύ FFHG και Ryanair [...]. Η συμφωνία αυτή αντικατέστησε τη συμφωνία του 1999.
- 12 Στις 27 Νοεμβρίου 2002 το Land Hessen (ομόσπονδο κράτος της Έσης, Γερμανία), η Fraport και η FFHG συνήψαν συμφωνία για την περαιτέρω ανάπτυξη του αερολιμένα Frankfurt-Hahn. Η συμφωνία αυτή προέβλεπε δεύτερη αύξηση κεφαλαίου της FFHG, κατόπιν της οποίας το ομόσπονδο κράτος της Έσης θα γινόταν ο τρίτος μέτοχος της FFHG.
- 13 Στις 22 Μαρτίου 2004 συντάχθηκε συμφωνία μετόχων σχετικά με τη συμμετοχή της Fraport, του ομόσπονδου κράτους και του ομόσπονδου κράτους της Έσης στο κεφάλαιο της FFHG (στο εξής: συμφωνία των μετόχων). Η Fraport, το ομόσπονδο κράτος και το ομόσπονδο κράτος της Έσης υπέγραψαν τη συμφωνία αυτή στις 30 Μαρτίου 2005.

- 14 Για την εκτέλεση της συμφωνίας των μετόχων συμφωνήθηκε αύξηση του κεφαλαίου της FFHG κατά 19,5 εκατομμύρια ευρώ, προκειμένου να συνεχιστεί το επενδυτικό πρόγραμμα που μνημονεύθηκε στη σκέψη 10 ανωτέρω. Μεταξύ 2004 και 2009 η Fraport, το ομόσπονδο κράτος και το ομόσπονδο κράτος της Έσης εισέφεραν στην FFHG 10,21 εκατομμύρια ευρώ, 540 000 ευρώ και 8,75 εκατομμύρια ευρώ, αντιστοίχως, σε περισσότερες δόσεις. Επιπλέον, το ομόσπονδο κράτος και το ομόσπονδο κράτος της Έσης δεσμεύτηκαν να εισφέρουν το καθένα ακόμη 11,25 εκατομμύρια ευρώ υπό τη μορφή αποθεματικού κεφαλαίου, σύμφωνα με χρονοδιάγραμμα πληρωμών έως το 2009.
- 15 Μετά από τη μνημονευόμενη στη σκέψη 14 ανωτέρω αύξηση κεφαλαίου [...], συνολικού ύψους 42 εκατομμυρίων ευρώ, η Fraport κατείχε το 65 % των μετοχών της FFHG, έναντι 17,5 % που κατείχαν έκαστο το ομόσπονδο κράτος της Έσης και το ομόσπονδο κράτος.
- 16 Η συμφωνία των μετόχων προέβλεπε επίσης ότι για κάθε περαιτέρω χρέος που θα προέκυπτε για την FFHG θα καλυπτόταν από τη Fraport, το ομόσπονδο κράτος και το ομόσπονδο κράτος της Έσης, κατ' αναλογία προς τη συμμετοχή τους στο κεφάλαιο της FFHG, και ότι η διάρκεια ισχύος της συμφωνίας μεταφοράς αποτελεσμάτων χρήσης [του 2001, περί της οποίας γίνεται λόγος στη σκέψη 6] θα παρατεινόταν έως το 2014. Προκειμένου να συμμορφωθούν προς τις υποχρεώσεις τους, η Fraport και η FFHG συνήψαν νέα συμφωνία μεταφοράς των αποτελεσμάτων χρήσης στις 5 Απριλίου 2004 (στο εξής: συμφωνία του 2004 περί μεταφοράς αποτελεσμάτων χρήσης). Η συμφωνία του 2004 περί μεταφοράς αποτελεσμάτων χρήσης τέθηκε σε ισχύ στις 2 Ιουνίου 2004, αφού εγκρίθηκε από τη γενική συνέλευση των μετόχων της Fraport με την απαιτούμενη από τη συμφωνία των μετόχων πλειοψηφία των τριών τετάρτων. Με τη συμφωνία μεταφοράς αποτελεσμάτων χρήσης του 2004 η Fraport δεσμεύτηκε να καλύψει όλες τις ζημίες της FFHG μεταξύ 2004 και 2009.
- 17 Μεταξύ 1997 και 2004 το ομόσπονδο κράτος κατέβαλε στον [αερολιμένα] Frankfurt-Hahn άμεσες επιχορηγήσεις [...]. Οι [εν λόγω] επιχορηγήσεις [...] που καταβλήθηκαν έως το 2000[,] είχαν στόχο τη χρηματοδότηση επενδύσεων για αερολιμενικές υποδομές, ενώ αυτές που καταβλήθηκαν από το 2001 και μετά σκοπούσαν στη χρηματοδότηση των δαπανών προσωπικού για τους ελέγχους ασφαλείας. Το ομόσπονδο κράτος εισπράττει φόρο ασφαλείας αερολιμένα από όλους τους επιβάτες που αναχωρούν από τον αερολιμένα Frankfurt-Hahn με τις αεροπορικές εταιρίες που χρησιμοποιούν τον εν λόγω αερολιμένα και μεταφέρει το σύνολο των εσόδων από τον φόρο αυτό καθώς και πόρους του γενικού προϋπολογισμού του στον φορέα εκμετάλλευσης του αερολιμένα Frankfurt-Hahn ως αντιστάθμιση για τη διεξαγωγή των ελέγχων ασφαλείας [...].
- 18 Στις 4 Νοεμβρίου 2005 προστέθηκε τροποποίηση στη συμφωνία [η οποία είχε συναφθεί μεταξύ FFHG και Ryanair στις 14 Φεβρουαρίου 2002, περί της οποίας γίνεται λόγος στη σκέψη 11 ανωτέρω].
- 19 Μεταξύ 2003 και 2006 η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων έλαβε καταγγελίες σχετικά με κρατικές ενισχύσεις που χορηγήθηκαν, κατά τους καταγγέλλοντες, από τη Fraport, το ομόσπονδο κράτος και το ομόσπονδο κράτος της Έσης στη Ryanair και την FFHG. Στις 22 Σεπτεμβρίου 2003 και την 1η Ιουνίου 2006 ένας από τους καταγγέλλοντες υπέβαλε συμπληρωματικές πληροφορίες στην Επιτροπή.
- 20 Στις 26 Απριλίου 2006 εγκρίθηκε από το ομόσπονδο κράτος νέα κλίμακα αερολιμενικών τελών για τον αερολιμένα Frankfurt-Hahn [...]. Αυτή η κλίμακα αερολιμενικών τελών τέθηκε σε ισχύ την 1η Ιουνίου 2006.

- 21 Με επιστολές της 25ης Σεπτεμβρίου 2006 και της 9ης Φεβρουαρίου 2007, η Επιτροπή ζήτησε πληροφορίες από την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, η οποία ανταποκρίθηκε στο αίτημα αυτό με επιστολές της 20ής Δεκεμβρίου 2006 και της 29ης Ιουνίου 2007.
- 22 Με επιστολή της 17ης Ιουνίου 2008, η Επιτροπή κοινοποίησε στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας την απόφασή της να κινήσει την επίσημη διαδικασία έρευνας που προβλέπεται στο άρθρο 88, παράγραφος 2, της [ΕΚ] [...], για τις κρατικές ενισχύσεις που αφορούσαν τη χρηματοδότηση του [FFHG] και τις σχέσεις του τελευταίου με τη Ryanair [...]. Η απόφαση με την οποία κλήθηκαν οι ενδιαφερόμενοι να υποβάλουν τις παρατηρήσεις τους δημοσιεύθηκε στην *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης* στις 17 Ιανουαρίου 2009 (ΕΕ 2009, C 12, σ. 6).
- 23 Στις 31 Δεκεμβρίου 2008 η Fraport πώλησε στο ομόσπονδο κράτος ολόκληρο το μερίδιο που κατείχε στην FFHG. Μετά από αυτή την πώληση, αφενός, το ομόσπονδο κράτος κατείχε πλειοψηφικό μερίδιο 82,5 % στην FFHG και το υπόλοιπο 17,5 % παρέμενε στην κατοχή του ομόσπονδου κράτους της Έσης και, αφετέρου, καταγγέλθηκε η συμφωνία του 2004 για τη μεταφορά των αποτελεσμάτων χρήσης.
- 24 Στο πλαίσιο της επίσημης διαδικασίας έρευνας, η Επιτροπή έλαβε παρατηρήσεις, μεταξύ άλλων, από την προσφεύγουσα και τη Ryanair, οι οποίες κοινοποιήθηκαν στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας.
- 25 Την 1η Ιουλίου 2009 η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας διαβίβασε στην Επιτροπή τις παρατηρήσεις της καθώς και περαιτέρω πληροφορίες.
- 26 Στις 13 Ιουλίου 2011 η Επιτροπή αποφάσισε να κινήσει δεύτερη επίσημη διαδικασία εξέτασης σχετικά με τα μέτρα χρηματοδότησης της FFHG που είχαν ληφθεί μεταξύ 2009 και 2011. Η απόφαση με την οποία κλήθηκαν οι ενδιαφερόμενοι να υποβάλουν τις παρατηρήσεις τους δημοσιεύθηκε στην *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης* στις 21 Ιουλίου 2012 (ΕΕ 2012, C 216, σ. 1). Έκτοτε, διεξάγονταν παράλληλα δύο διαδικασίες.
- [...]
- 29 Η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας δεσμεύθηκε να εισφέρει κεφάλαια στην FFHG για την αναχρηματοδότηση των δανείων της FFHG τα οποία προορίζονταν για τη χρηματοδότηση των μέτρων υποδομής που είχαν αποφασισθεί από τις δημόσιες αρχές μεταξύ 1997 και 2012, αλλά δεν καλύφθηκαν από τις συμφωνίες μεταφοράς αποτελεσμάτων χρήσης, τις αυξήσεις κεφαλαίου ή άλλες επιχορηγήσεις [...].
- 30 Με επιστολή της 25ης Φεβρουαρίου 2014, η Επιτροπή ενημέρωσε την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας για την έκδοση, στις 20 Φεβρουαρίου 2014, των κατευθυντήριων γραμμών για τις κρατικές ενισχύσεις σε αερολιμένες και αεροπορικές εταιρίες (ΕΕ 2014, C 99, σ. 3 [...]).
- 31 Με επιστολές της 23ης Μαρτίου και της 4ης Απριλίου 2014, η Επιτροπή ζήτησε περαιτέρω διευκρινίσεις από την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας. Με επιστολές της 17ης και 24ης Απριλίου και της 9ης Μαΐου 2014, η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας συμμορφώθηκε προς το αίτημα αυτό.

32 Στις 15 Απριλίου 2014 δημοσιεύθηκε στην *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης* ανακοίνωση με την οποία τα κράτη μέλη και τα ενδιαφερόμενα μέρη καλούνταν να υποβάλουν παρατηρήσεις σχετικά με την εφαρμογή των κατευθυντήριων γραμμών [για τις κρατικές ενισχύσεις σε αερολιμένες και αεροπορικές εταιρείες] στην παρούσα υπόθεση. Η προσφεύγουσα υπέβαλε παρατηρήσεις, οι οποίες διαβιβάστηκαν από την Επιτροπή στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας με έγγραφο της 26ης Αυγούστου 2014. Με επιστολή της 3ης Σεπτεμβρίου 2014, η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας πληροφόρησε την Επιτροπή ότι δεν επιθυμούσε να υποβάλει παρατηρήσεις.

33 Την 1η Οκτωβρίου 2014 η Επιτροπή εξέδωσε την [επίδικη] απόφαση [...].

[Η επίδικη απόφαση]

34 Με την [επίδικη] απόφαση η Επιτροπή εξέτασε, αφενός, την ύπαρξη κρατικής ενίσχυσης, κατά την έννοια του άρθρου 107, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, όσον αφορά, πρώτον, τα μέτρα υπέρ του αερολιμένα Frankfurt-Hahn (βλ. αιτιολογικές σκέψεις 292 έως 420 της [επίδικης] απόφασης), δεύτερον, τα μέτρα υπέρ της Ryanair (βλ. αιτιολογικές σκέψεις 421 έως 456, 464 έως 484 και 580 της [επίδικης] απόφασης) και, τρίτον, τα μέτρα υπέρ των αεροπορικών εταιριών που χρησιμοποιούσαν τον αερολιμένα Frankfurt-Hahn, ήτοι την κλίμακα τελών [του 2001 περί της οποίας γίνεται λόγος στην σκέψη 9 ανωτέρω] και την κλίμακα τελών [του 2006 περί της οποίας γίνεται λόγος στην σκέψη 20 ανωτέρω] (βλ. αιτιολογικές σκέψεις 457 έως 463, 485 έως 494 και 581 της [επίδικης] απόφασης). Αφετέρου, αφού έκρινε ότι ορισμένα από τα μέτρα υπέρ του αερολιμένα Frankfurt-Hahn αποτελούσαν κρατική ενίσχυση, η Επιτροπή εξέτασε αν τα εν λόγω μέτρα ήταν συμβατά με την εσωτερική αγορά (βλ. αιτιολογικές σκέψεις 497 έως 579 της [επίδικης] απόφασης).

[...]

54 Το διατακτικό της [επίδικης] αποφάσεως έχει ως εξής:

“Άρθρο 1

1. Η κρατική ενίσχυση, η οποία τέθηκε παράνομα σε εφαρμογή από τη Γερμανία κατά παράβαση του άρθρου 108, παράγραφος 3 [ΣΛΕΕ] υπέρ της [FFHG] μεταξύ 2001 και 2012 μέσω των αυξήσεων κεφαλαίου του 2001 που ανήλθαν σε 27 εκατ. ευρώ, των αυξήσεων κεφαλαίου του 2004 που ανήλθαν σε 22 εκατ. ευρώ και των άμεσων επιχορηγήσεων από το [ομόσπονδο κράτος] [...] συμβιβάζεται με την εσωτερική αγορά.

2. Η αύξηση κεφαλαίου του 2004 από τη Fraport [...] και η συμφωνία μεταφοράς αποτελεσμάτων χρήσης του 2004 δεν συνιστούν ενίσχυση κατά την έννοια του άρθρου 107 παράγραφος 1 [ΣΛΕΕ].

Άρθρο 2

1. Η συμφωνία μεταξύ της Ryanair και της [FFHG], που τέθηκε σε ισχύ την 1η Απριλίου 1999, δεν συνιστά ενίσχυση κατά την έννοια του άρθρου 107 παράγραφος 1 [ΣΛΕΕ].

2. Η συμφωνία μεταξύ της Ryanair και της [FFHG] με ημερομηνία 14 Φεβρουαρίου 2002 δεν συνιστά ενίσχυση κατά την έννοια του άρθρου 107 παράγραφος 1 [ΣΛΕΕ].

3. Η ‘Συμφωνία Ryanair/[FFHG] σχετικά με την παράδοση αριθμού αεροσκαφών από 6 έως 18 — από το έτος 2005 έως το έτος 2012’ της 4ης Νοεμβρίου 2005 δεν αποτελεί ενίσχυση κατά την έννοια του άρθρου 107 παράγραφος 1 [ΣΛΕΕ].

Άρθρο 3

Οι κλίμακες αερολιμενικών τελών, οι οποίες τέθηκαν σε ισχύ την 1η Οκτωβρίου 2001 και την 1η Ιουνίου 2006, δεν συνιστούν ενίσχυση κατά την έννοια του άρθρου 107 παράγραφος 1 [ΣΛΕΕ].

Άρθρο 4

Η παρούσα απόφαση απευθύνεται στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας.”»

Η διαδικασία ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου και η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση

- 3 Με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Γενικού Δικαστηρίου στις 26 Αυγούστου 2015, η νυν αναιρεσείουσα άσκησε προσφυγή με αίτημα την ακύρωση της επίδικης αποφάσεως, προς στήριξη της οποίας προέβαλε, κατ’ ουσίαν, επτά λόγους ακυρώσεως, εκ των οποίων ο πρώτος αντλείτο από διαδικαστική πλημμέλεια, ο δεύτερος και ο τρίτος από πεπλανημένη εκτίμηση των πραγματικών περιστατικών, ο τέταρτος από πρόδηλες αντιφάσεις της επίδικης αποφάσεως και, ο πέμπτος, ο έκτος και ο έβδομος από παραβάσεις του άρθρου 107 ΣΛΕΕ.
- 4 Η Επιτροπή, υποστηριζόμενη από τους πρωτοδίκως παρεμβαίνοντες, προέβαλε, μεταξύ άλλων, ένσταση απαραδέκτου, υποστηρίζοντας ότι η νυν αναιρεσείουσα στερείτο ενεργητικής νομιμοποιήσεως, λαμβανομένων υπόψη των προϋποθέσεων του παραδεκτού του άρθρου 263, τέταρτο εδάφιο, ΣΛΕΕ.
- 5 Με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, το Γενικό Δικαστήριο, αφού διαπίστωσε ότι η αναιρεσείουσα δεν ήταν αποδέκτρια της επίδικης αποφάσεως, εξέτασε αν νομιμοποιείτο ενεργητικώς να την προσβάλει κατά το μέρος που είτε η απόφαση αυτή την αφορούσε άμεσα και ατομικά, κατά την έννοια της δεύτερης περιπτώσεως του άρθρου 263, τέταρτο εδάφιο, ΣΛΕΕ, είτε η απόφαση αυτή την αφορούσε άμεσα και αποτελούσε κανονιστική πράξη μη συνεπαγόμενη εκτελεστικά μέτρα, κατά την έννοια της τρίτης περιπτώσεως της διατάξεως αυτής.
- 6 Η εξέταση αυτή πραγματοποιήθηκε διαδοχικά, αφενός, στις σκέψεις 119 έως 187 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, κατά το μέρος που η επίδικη απόφαση αφορά τα μέτρα υπέρ της FFHG και της Ryanair και, αφετέρου, στις σκέψεις 188 έως 212 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, κατά το μέρος που η απόφαση αυτή αφορά τις κλίμακες αερολιμενικών τελών.
- 7 Επομένως, όσον αφορά, πρώτον, τα μέτρα υπέρ της FFHG και της Ryanair, που αποτελούν το αντικείμενο των άρθρων 1 και 2 της επίδικης αποφάσεως, το Γενικό Δικαστήριο, κατ’ αρχάς, κρίνοντας ότι η νυν αναιρεσείουσα δεν είχε αποδείξει επαρκώς κατά νόμον ότι τα μέτρα αυτά την αφορούσαν ατομικά, έκρινε, στη σκέψη 182 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι η προσφυγή δεν ήταν παραδεκτή βάσει του άρθρου 263, τέταρτο εδάφιο, δεύτερη περίπτωση, ΣΛΕΕ.
- 8 Εν συνεχεία, το Γενικό Δικαστήριο έκρινε, ιδίως στη σκέψη 187 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι τα μέτρα υπέρ της Ryanair και της FFHG δεν είχαν ληφθεί βάσει καθεστώτος ενισχύσεων και είχαν, επομένως, ατομικό χαρακτήρα. Εξ αυτού συνήγαγε ότι τα άρθρα 1 και 2 της επίδικης αποφάσεως δεν μπορούσαν, κατά συνέπεια, να χαρακτηρισθούν ως «κανονιστικές πράξεις», κατά την έννοια του άρθρου 263, τέταρτο εδάφιο, ΣΛΕΕ.

- 9 Όσον αφορά, δεύτερον, το άρθρο 3 της επίδικης αποφάσεως, σχετικά με τις κλίμακες αερολιμενικών τελών, το Γενικό Δικαστήριο, αφενός, έκρινε, στη σκέψη 208 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι η νυν αναιρεσείουσα δεν είχε αποδείξει, ούτε βάσει της ιδιότητάς της ως ανταγωνίστριας της Ryanair ούτε υπό το πρίσμα τυχόν δυσμενούς διακρίσεως θίγουσας την νυν αναιρεσείουσα, ότι τα μέτρα αυτά την αφορούσαν άμεσα, κατά την έννοια του άρθρου 263, τέταρτο εδάφιο, δεύτερη περίπτωση, ΣΛΕΕ.
- 10 Αφετέρου, το Γενικό Δικαστήριο συνήγαγε από τη διαπίστωση αυτή, στη σκέψη 212 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι η νυν αναιρεσείουσα δεν νομιμοποιείτο ενεργητικώς ούτε βάσει της τρίτης περιπτώσεως της ίδιας διατάξεως.
- 11 Κατά συνέπεια, το Γενικό Δικαστήριο απέρριψε την προσφυγή ως απαράδεκτη στο σύνολό της.

Αιτήματα των διαδίκων και διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου

- 12 Η αναιρεσείουσα ζητεί από το Δικαστήριο:
- να διαπιστώσει ότι η πρωτοδίκως ασκηθείσα προσφυγή ήταν παραδεκτή και βάσιμη·
 - να αναιρέσει την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση,
 - να δεχθεί τα αιτήματα που υποβλήθηκαν πρωτοδίκως και να ακυρώσει την επίδικη απόφαση·
 - επικουρικώς, να αναπέμψει την υπόθεση στο Γενικό Δικαστήριο και
 - να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα.
- 13 Η Επιτροπή, το ομόσπονδο κράτος και η Ryanair ζητούν από το Δικαστήριο:
- να απορρίψει την αίτηση αναιρέσεως και
 - να καταδικάσει την αναιρεσείουσα στα δικαστικά έξοδα.

Επί της αιτήσεως αναιρέσεως

- 14 Προς στήριξη της αιτήσεως αναιρέσεως, η αναιρεσείουσα προβάλλει τρεις λόγους. Με τον πρώτο λόγο αναιρέσεως, ο οποίος περιλαμβάνει έξι σκέλη, προβάλλεται παράβαση του άρθρου 263, τέταρτο εδάφιο, ΣΛΕΕ και του άρθρου 47 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής: Χάρτης), καθόσον το Γενικό Δικαστήριο έκρινε ότι η αναιρεσείουσα δεν νομιμοποιείτο να ζητήσει την ακύρωση της επίδικης αποφάσεως καθόσον αυτή αφορά τα μέτρα υπέρ της FFHG και της Ryanair. Με τον δεύτερο λόγο αναιρέσεως προβάλλεται παράβαση του άρθρου 263, τέταρτο εδάφιο, ΣΛΕΕ, καθόσον το Γενικό Δικαστήριο έκρινε ότι η αναιρεσείουσα δεν νομιμοποιείτο να ζητήσει την ακύρωση της επίδικης αποφάσεως κατά το μέρος που αυτή αφορά τις κλίμακες αερολιμενικών τελών. Με τον τρίτο λόγο αναιρέσεως προβάλλεται παράβαση του άρθρου 263, τέταρτο εδάφιο, ΣΛΕΕ, του άρθρου 108, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ και της υποχρεώσεως αιτιολογήσεως, καθόσον το Γενικό Δικαστήριο έκρινε ότι η αναιρεσείουσα δεν νομιμοποιείτο να ζητήσει την ακύρωση της επίδικης αποφάσεως κατά το μέρος που αφορά ποσό ύψους 121,9 εκατομμυρίων ευρώ το οποίο κατέβαλε το ομόσπονδο κράτος υπέρ του αποθεματικού κεφαλαίου της FFHG (στο εξής: υπ' αριθ. 12 μέτρο).

Επί του πρώτου λόγου αναιρέσεως, με τον οποίον προβάλλεται ότι το Γενικό Δικαστήριο παρέβη το άρθρο 263, τέταρτο εδάφιο, ΣΛΕΕ κρίνοντας ότι η αναιρεσείουσα δεν νομιμοποιείται να ζητήσει την ακύρωση της επίδικης αποφάσεως καθόσον αυτή αφορά τα μέτρα υπέρ της FFHG και της Ryanair

Επιχειρήματα των διαδίκων

- 15 Με τον πρώτο λόγο αναιρέσεως, ο οποίος διαρθρώνεται σε έξι σκέλη, η αναιρεσείουσα προσάπτει, κατ' ουσίαν, στο Γενικό Δικαστήριο ότι παρέβη το άρθρο 263, τέταρτο εδάφιο, ΣΛΕΕ και το άρθρο 47 του Χάρτη αποφαινόμενο ότι η επίδικη απόφαση δεν την αφορούσε ατομικά καθόσον τα άρθρα της 1 και 2 αφορούν τα μέτρα υπέρ της FFHG και της Ryanair.
- 16 Με το πρώτο, το δεύτερο και το τρίτο σκέλος του λόγου αυτού, η αναιρεσείουσα υποστηρίζει ότι το Γενικό Δικαστήριο εξέτασε αν η επίδικη απόφαση την «αφορούσε ατομικά», κατά την έννοια του άρθρου 263, τέταρτο εδάφιο, δεύτερη περίπτωση, ΣΛΕΕ, όχι υπό το πρίσμα αυτού το οποίο η αναιρεσείουσα υποστηρίζει ότι συνιστά την «πρώτη εναλλακτική» της νομολογίας η οποία διαμορφώθηκε με την απόφαση της 17ης Σεπτεμβρίου 2015, Mory κ.λπ. κατά Επιτροπής (C-33/14 P, EU:C:2015:609), η οποία αφορά την προστασία των διαδικαστικών δικαιωμάτων του ενδιαφερομένου κατά την ενώπιον της Επιτροπής διοικητική διαδικασία, αλλά υπό το πρίσμα της φερόμενης ως «δεύτερης εναλλακτικής» της ως άνω νομολογίας, ήτοι αυτής περί ουσιώδους επηρεασμού της θέσεως της ως άνω διαδίκου στην αγορά από το επίμαχο μέτρο.
- 17 Ειδικότερα, με το πρώτο σκέλος του πρώτου λόγου αναιρέσεως, η αναιρεσείουσα υποστηρίζει, κατ' ουσίαν, ότι το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο κρίνοντας, στη σκέψη 141 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι, σύμφωνα με την απόφαση της 28ης Ιανουαρίου 1986, Cofaz κ.λπ. κατά Επιτροπής (169/84, EU:C:1986:42, σκέψη 25), η αναιρεσείουσα όφειλε να αποδείξει ότι η θέση της στην αγορά επηρεάστηκε ουσιωδώς από το μέτρο ενισχύσεως που αποτελεί αντικείμενο της επίδικης αποφάσεως.
- 18 Επισημαίνει ότι η διαδικασία την οποία αφορά η υπό κρίση υπόθεση διεπόταν από τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 659/1999 του Συμβουλίου, της 22ας Μαρτίου 1999, για τη θέσπιση λεπτομερών κανόνων εφαρμογής του άρθρου [108 ΣΛΕΕ] (ΕΕ 1999, L 83, σ. 1), και ότι έπρεπε να χαρακτηριστεί ως «ενδιαφερόμενο μέρος», κατά την έννοια του άρθρου 1, στοιχείο η', του ως άνω κανονισμού. Κατά συνέπεια, από την απόφαση της 28ης Ιανουαρίου 1986, Cofaz κ.λπ. κατά Επιτροπής (169/84, EU:C:1986:42, σκέψεις 22 και 23), σε συνδυασμό με το άρθρο 47 του Χάρτη, προκύπτει ότι η προσφεύγουσα έπρεπε να έχει τη δυνατότητα ασκήσεως προσφυγής προκειμένου να προστατεύσει τα συμφέροντά της. Η αναιρεσείουσα προσθέτει ότι αναμφισβήτητα η Επιτροπή αγνόησε ουσιώδη πραγματικά περιστατικά και, τοιουτοτρόπως, ενήργησε κατά τρόπο αυθαίρετο, παραβαίνοντας το άρθρο 41 του Χάρτη, και κατά τρόπο εισάγοντα δυσμενείς διακρίσεις, περιστάσεις τις οποίες το Γενικό Δικαστήριο δεν έλαβε υπόψη.
- 19 Με το δεύτερο σκέλος του πρώτου λόγου αναιρέσεως, η αναιρεσείουσα προσάπτει κατ' ουσίαν στο Γενικό Δικαστήριο ότι εξέτασε, στις σκέψεις 135 και 143 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, το παραδεκτό της προσφυγής αποκλειστικώς υπό το πρίσμα των αυστηρών προϋποθέσεων που ισχύουν για τις εκδιδόμενες μετά την περάτωση της επίσημης διαδικασίας έρευνας αποφάσεις, αντί να το εξετάσει υπό το πρίσμα αυτού το οποίο η αναιρεσείουσα υποστηρίζει ότι συνιστά την «πρώτη εναλλακτική» η οποία απορρέει από την απόφαση της 17ης Σεπτεμβρίου 2015, Mory κ.λπ. κατά Επιτροπής (C-33/14 P, EU:C:2015:609), ήτοι υπό το πρίσμα της παραβιάσεως των διαδικαστικών της εγγυήσεων.

- 20 Αν η Επιτροπή είχε, βεβαίως, κινήσει εν προκειμένω επίσημη διαδικασία έρευνας, η διαδικασία αυτή δεν θα ήταν νομότυπη και δεν θα αφορούσε τα πραγματικά περιστατικά στο σύνολό τους, όπως υποστήριξε η αναιρεσείουσα ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου. Επομένως, δεδομένου ότι, κατά την αναιρεσείουσα, η Επιτροπή ενήργησε αυθαίρετα, η αναιρεσείουσα δεν μπορεί να αντιμετωπίζεται, όσον αφορά το παραδεκτό προσφυγής, κατά τον ίδιο τρόπο όπως στο πλαίσιο επίσημης διαδικασίας έρευνας νομοτύπως διεξαχθείσας. Το Γενικό Δικαστήριο όφειλε να εφαρμόσει λιγότερο αυστηρές προϋποθέσεις παραδεκτού, βάσει των οποίων θα αρκούσε να τελεί η αναιρεσείουσα σε συγκεκριμένη ανταγωνιστική σχέση με τον δικαιούχο της ενισχύσεως.
- 21 Επιπλέον, η εφαρμογή της, κατά την αναιρεσείουσα, «δεύτερης εναλλακτικής» της νομολογίας η οποία διαμορφώθηκε με την απόφαση της 17ης Σεπτεμβρίου 2015, *Mory* κ.λπ. κατά Επιτροπής (C-33/14 P, EU:C:2015:609), αποκλείστηκε εν προκειμένω βάσει πραγματικών περιστατικών τα οποία είχε αγνοήσει η Επιτροπή. Εξάλλου, η αναιρεσείουσα μπορεί να προβάλει προσβολή των διαδικαστικών δικαιωμάτων της μόνον μέσω προσφυγής ακυρώσεως.
- 22 Με το τρίτο σκέλος του πρώτου λόγου αναιρέσεως, η αναιρεσείουσα υποστηρίζει, κατ' ουσίαν, ότι η αδυναμία εφαρμογής της, κατά την άποψή της, αυστηρότερης «δεύτερης εναλλακτικής» της νομολογίας η οποία διαμορφώθηκε με την απόφαση της 17ης Σεπτεμβρίου 2015, *Mory* κ.λπ. κατά Επιτροπής (C-33/14 P, EU:C:2015:609), απορρέει, μεταξύ άλλων, από το γεγονός ότι η Επιτροπή, με την επίδικη απόφαση, ερμήνευσε σε μεγάλο βαθμό το γερμανικό δίκαιο, τούτο δε κατά τρόπο προδήλως εσφαλμένο και ελλιπή, όπως εξέθεσε η αναιρεσείουσα αιτιολογημένα ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου.
- 23 Με το τέταρτο σκέλος του πρώτου λόγου αναιρέσεως, η αναιρεσείουσα προσάπτει επικουρικώς στο Γενικό Δικαστήριο ότι, στις σκέψεις 177 επ. της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, εφάρμοσε εσφαλμένως τις ουσιαστικές προϋποθέσεις της, κατά την άποψή της, «δεύτερης εναλλακτικής» της νομολογίας η οποία διαμορφώθηκε με την απόφαση της 17ης Σεπτεμβρίου 2015, *Mory* κ.λπ. κατά Επιτροπής (C-33/14 P, EU:C:2015:609). Τούτο προκύπτει, αφενός, από έναν αριθμό πραγματικών περιστατικών που η αναιρεσείουσα παρουσίασε και τα οποία τη διακρίνουν έναντι όλων των άλλων ανταγωνιστών και, κατά συνέπεια, την εξατομικεύουν κατά τρόπο ανάλογο προς αυτόν του αποδέκτη της επίδικης αποφάσεως. Αφετέρου, το Γενικό Δικαστήριο εσφαλμένως προσήψε στην αναιρεσείουσα ότι δεν είχε διευκρινίσει τη συνεισφορά της στη χρηματοδότηση της FFHG υπό την ιδιότητά της ως εταίρου της Fraport, όπερ δεν απαιτείται κατά νόμον.
- 24 Με το πέμπτο σκέλος του πρώτου λόγου αναιρέσεως, η αναιρεσείουσα υποστηρίζει ότι, ακόμη και αν έπρεπε να εφαρμοσθεί, αντί του κριτηρίου που διατυπώθηκε με την απόφαση της 15ης Ιουλίου 1963, *Plaumann* κατά Επιτροπής (25/62, EU:C:1963:17, σ. 223), το κριτήριο του ουσιώδους επηρεασμού της θέσεώς της στην αγορά, το Γενικό Δικαστήριο θα έπρεπε τουλάχιστον να μετριάσει υπέρ της το βάρος αποδείξεως όσον αφορά το αν πληρούται εν προκειμένω το κριτήριο αυτό. Συναφώς, υποστηρίζει ότι η απαίτηση αποδείξεως του ουσιώδους επηρεασμού της θέσεώς της στην αγορά έχει εφαρμογή μόνον αν πρόκειται για «ενίσχυση» η οποία αποτελεί το αντικείμενο της αποφάσεως της οποίας την ακύρωση ζητεί. Η Επιτροπή όμως έκρινε, με την επίδικη απόφαση, ότι ακριβώς στη συγκεκριμένη περίπτωση δεν επρόκειτο για «ενισχύσεις» κατά την έννοια του άρθρου 107, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ.
- 25 Η αναιρεσείουσα υπογραμμίζει, επιπλέον, ότι η Επιτροπή δεν έλαβε υπόψη όλα τα πραγματικά στοιχεία και όλα τα κρίσιμα μέτρα. Συγκεκριμένα, υποστηρίζει ότι απέδειξε ότι επηρεάστηκε ουσιωδώς η θέση της στην αγορά λόγω των μέτρων που αφορά η επίδικη απόφαση.

- 26 Με το έκτο σκέλος του πρώτου λόγου αναιρέσεως, η αναιρεσείουσα αμφισβητεί, κατ' ουσίαν, την εκτίμηση του Γενικού Δικαστηρίου, στις σκέψεις 150 έως 177 επ. της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ως προς τον ουσιώδη επηρεασμό της θέσεώς της στην οικεία αγορά.
- 27 Συναφώς, προσάπτει κατ' αρχάς στο Γενικό Δικαστήριο ότι απέκλινε από τη νομολογία του Δικαστηρίου επιβάλλοντάς της, ως μη όφειλε, απαιτήσεις ως προς τον ορισμό της οικείας αγοράς και την αιτιώδη συνάφεια μεταξύ των επίμαχων μέτρων και του ουσιώδους επηρεασμού της θέσεώς της στην αγορά.
- 28 Η αναιρεσείουσα υποστηρίζει, εν συνεχεία, ότι, αντιθέτως προς ό,τι αποφάσισε συναφώς το Γενικό Δικαστήριο, η ίδια προσκόμισε ορισμένα αποδεικτικά στοιχεία σχετικά, μεταξύ άλλων, με την ευρωπαϊκή εναέρια κυκλοφορία, τα ευρωπαϊκά δίκτυα αεροπορικών εταιριών, την αλματώδη ανάπτυξη της Ryanair και την αλματώδη αύξηση του αριθμού των επιβατών της, το άνοιγμα βάσεως της Ryanair στον αερολιμένα της Φρανκφούρτης, καθώς και τη γεωγραφική εγγύτητα των δύο επίμαχων αερολιμένων. Επομένως, η αναιρεσείουσα φρονεί ότι απέδειξε ότι οι επίμαχες ενισχύσεις είχαν επηρεάσει ουσιωδώς τη θέση της στην οικεία αγορά.
- 29 Τέλος, η προσφεύγουσα προβάλλει παράβαση του άρθρου 47 του Χάρτη.
- 30 Η Επιτροπή, το ομόσπονδο κράτος και η Ryanair αντικρούουν το σύνολο της επιχειρηματολογίας που προβλήθηκε στο πλαίσιο του πρώτου λόγου αναιρέσεως και εκτιμούν ότι ο λόγος αυτός πρέπει να απορριφθεί ως εν μέρει απαράδεκτος και, εν πάση περιπτώσει, ως αβάσιμος.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

- 31 Προκαταρκτικώς, πρέπει να υπομνησθεί ότι, για να κριθεί παραδεκτή μια προσφυγή ασκούμενη από φυσικό ή νομικό πρόσωπο κατά πράξεως της οποίας το εν λόγω πρόσωπο δεν είναι αποδέκτης, δυνάμει του άρθρου 263, τέταρτο εδάφιο, ΣΛΕΕ, προϋποτίθεται η αναγνώριση της ενεργητικής νομιμοποιήσεως του προσφεύγοντος, η οποία υφίσταται σε δύο περιπτώσεις. Αφενός, η εν λόγω προσφυγή μπορεί να ασκηθεί υπό την προϋπόθεση ότι η πράξη αυτή αφορά το οικείο πρόσωπο άμεσα και ατομικά. Αφετέρου, το πρόσωπο αυτό μπορεί να ασκήσει προσφυγή κατά κανονιστικής πράξεως μη συνεπαγομένης εκτελεστικά μέτρα εφόσον η πράξη το αφορά άμεσα (πρβλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 17ης Σεπτεμβρίου 2015, Mory κ.λπ. κατά Επιτροπής, C-33/14 P, EU:C:2015:609, σκέψεις 59 και 91, και της 13ης Μαρτίου 2018, Industrias Químicas del Vallés κατά Επιτροπής, C-244/16 P, EU:C:2018:177, σκέψη 39).
- 32 Δεδομένου ότι η επίδικη απόφαση, η οποία απευθύνθηκε στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, δεν συνιστά κανονιστική πράξη υπό την έννοια του άρθρου 263, τέταρτο εδάφιο, ΣΛΕΕ, καθόσον δεν αποτελεί πράξη γενικής ισχύος (πρβλ. απόφαση της 3ης Οκτωβρίου 2013, Inuit Tapiriit Kanatami κ.λπ. κατά Κοινοβουλίου και Συμβουλίου, C-583/11 P, EU:C:2013:625, σκέψη 56), εναπέκειτο στο Γενικό Δικαστήριο να εξακριβώσει αν η απόφαση αυτή αφορούσε άμεσα και ατομικά την αναιρεσείουσα κατά την έννοια της εν λόγω διατάξεως.
- 33 Συναφώς, από πάγια νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει ότι άλλα υποκείμενα δικαίου πλην των αποδεκτών μιας αποφάσεως μπορούν να ισχυρίζονται ότι η απόφαση τα αφορά ατομικά μόνον αν αυτή τα επηρεάζει λόγω ορισμένων ιδιαιτέρων χαρακτηριστικών τους ή λόγω μιας πραγματικής καταστάσεως η οποία τα διακρίνει έναντι κάθε άλλου προσώπου και, ως εκ τούτου, τα εξατομικεύει κατά τρόπο ανάλογο προς τον αποδέκτη (πρβλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 15ης Ιουλίου 1963, Plaumann κατά Επιτροπής, 25/62, EU:C:1963:17, σ. 940, της

28ης Ιανουαρίου 1986, Cofaz κ.λπ. κατά Επιτροπής, 169/84, EU:C:1986:42, σκέψη 22, της 22ας Νοεμβρίου 2007, Sniece κατά Επιτροπής, C-260/05 P, EU:C:2007:700, σκέψη 53, και της 17ης Σεπτεμβρίου 2015, Mory κ.λπ. κατά Επιτροπής, C-33/14 P, EU:C:2015:609, σκέψη 93).

- 34 Με το πρώτο, το δεύτερο και το τρίτο σκέλος του πρώτου λόγου αναιρέσεως, τα οποία πρέπει να εξετασθούν από κοινού, η αναιρεσείουσα προσάπτει κατ' ουσίαν στο Γενικό Δικαστήριο ότι εξέτασε αν η επίδικη απόφαση την αφορούσε ατομικά όχι υπό το πρίσμα του κριτηρίου που αφορά την προστασία των διαδικαστικών δικαιωμάτων του ενδιαφερομένου κατά τη διοικητική διαδικασία ενώπιον της Επιτροπής, αλλά υπό το πρίσμα του κριτηρίου του ουσιώδους επηρεασμού της θέσεώς της στην οικεία αγορά.
- 35 Συναφώς, υπενθυμίζεται ότι, στο πλαίσιο της διαδικασίας ελέγχου των κρατικών ενισχύσεων την οποία προβλέπει το άρθρο 108 ΣΛΕΕ, πρέπει να γίνεται διάκριση μεταξύ, αφενός, του προκαταρκτικού σταδίου εξετάσεως των ενισχύσεων που προβλέπεται στην παράγραφο 3 του εν λόγω άρθρου, το οποίο έχει ως μοναδικό σκοπό να παράσχει στην Επιτροπή τη δυνατότητα να σχηματίσει μια πρώτη γνώμη ως προς το αν η επίμαχη ενίσχυση συμβιβάζεται εν όλω ή εν μέρει με την κοινή αγορά, και, αφετέρου, του σταδίου εξετάσεως που προβλέπεται στην παράγραφο 2 του ίδιου άρθρου. Μόνον στο πλαίσιο της διαδικασίας αυτής, η οποία έχει ως σκοπό να παράσχει στην Επιτροπή τη δυνατότητα να διαφωτισθεί πλήρως επί του συνόλου των στοιχείων της υποθέσεως, προβλέπει η Συνθήκη ΛΕΕ την υποχρέωση της Επιτροπής να ζητήσει από τους ενδιαφερομένους να υποβάλουν τις παρατηρήσεις τους (απόφαση της 17ης Σεπτεμβρίου 2015, Mory κ.λπ. κατά Επιτροπής, C-33/14 P, EU:C:2015:609, σκέψη 94 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 36 Κατά συνέπεια, όταν η Επιτροπή, χωρίς να κινήσει την επίσημη διαδικασία έρευνας του άρθρου 108, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ, διαπιστώνει, με απόφαση εκδιδόμενη βάσει της παραγράφου 3 του ίδιου άρθρου, ότι μια ενίσχυση συμβιβάζεται με την κοινή αγορά, εκείνοι υπέρ των οποίων έχουν θεσπισθεί οι διαδικαστικές αυτές εγγυήσεις μπορούν να επιτύχουν την τήρηση των εν λόγω εγγυήσεων μόνον αν έχουν τη δυνατότητα να αμφισβητήσουν την απόφαση αυτή της Επιτροπής ενώπιον των δικαιοδοτικών οργάνων της Ένωσης. Για τους λόγους αυτούς, ο δικαστής της Ένωσης κρίνει παραδεκτή την προσφυγή ακυρώσεως κατά τοιαύτης αποφάσεως, ασκηθείσας από ενδιαφερόμενο κατά την έννοια του άρθρου 108, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ, όταν ο προσφεύγων επιδιώκει, με την άσκηση της προσφυγής του, να διασφαλίσει τα διαδικαστικά δικαιώματα που αντλεί από την τελευταία αυτή διάταξη. Το Δικαστήριο έχει διευκρινίσει ότι οι ενδιαφερόμενοι αυτοί είναι τα πρόσωπα, οι επιχειρήσεις ή οι ενώσεις των οποίων τα συμφέροντα θίγονται, ενδεχομένως, από τη χορήγηση ενισχύσεως, ήτοι, μεταξύ άλλων, οι ανταγωνίστριες των δικαιούχων της ενισχύσεως αυτής επιχειρήσεις και οι επαγγελματικές οργανώσεις (απόφαση της 17ης Σεπτεμβρίου 2015, Mory κ.λπ. κατά Επιτροπής, C-33/14 P, EU:C:2015:609, σκέψεις 95 και 96 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 37 Αντιθέτως, αν ο προσφεύγων αμφισβητεί το βάσιμο αποφάσεως περί εκτιμήσεως της ενισχύσεως ληφθείσας βάσει του άρθρου 108, παράγραφος 3, ΣΛΕΕ ή κατά το πέρας της επίσημης διαδικασίας έρευνας, το γεγονός και μόνον ότι μπορεί να θεωρηθεί «ενδιαφερόμενος» κατά την έννοια της παραγράφου 2 του ως άνω άρθρου δεν αρκεί για να κριθεί παραδεκτή η προσφυγή. Οφείλει, επομένως, να αποδείξει ότι η περίπτωση του είναι ιδιαίτερη, κατά την έννοια της νομολογίας που υπομνήσθηκε στη σκέψη 33 της παρούσας αποφάσεως. Τούτο ισχύει ιδιαιτέρως όταν η θέση του προσφεύγοντος στην αγορά επηρεάζεται ουσιωδώς από την ενίσχυση που αποτελεί αντικείμενο της επίμαχης αποφάσεως (απόφαση της 17ης Σεπτεμβρίου 2015, Mory κ.λπ. κατά Επιτροπής, C-33/14 P, EU:C:2015:609, σκέψη 97 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

- 38 Συναφώς, όπως ορθώς υπενθύμισε το Γενικό Δικαστήριο στη σκέψη 141 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, έχει αναγνωρισθεί ότι η απόφαση της Επιτροπής για την περάτωση της επίσημης διαδικασίας έρευνας αφορά ατομικώς, εκτός από την επιχείρηση που ωφελήθηκε από την οικεία ενίσχυση, και τις ανταγωνίστριες επιχειρήσεις οι οποίες έχουν μετάσχει ενεργώς στην ως άνω διαδικασία, εφόσον η θέση τους στην αγορά επηρεάζεται ουσιωδώς από την προσβαλλόμενη απόφαση (αποφάσεις της 22ας Νοεμβρίου 2007, *Sniaсе* κατά Επιτροπής, C-260/05 P, EU:C:2007:700, σκέψη 55, και της 17ης Σεπτεμβρίου 2015, *Mory* κ.λπ. κατά Επιτροπής, C-33/14 P, EU:C:2015:609, σκέψη 98).
- 39 Εν προκειμένω, η επίδικη απόφαση εκδόθηκε, όπως εξάλλου παραδέχεται και η αναιρεσείουσα, κατόπιν επίσημης διαδικασίας έρευνας βάσει του άρθρου 108, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ.
- 40 Υπό τις συνθήκες αυτές, αντιθέτως προς όσα υποστηρίζει η αναιρεσείουσα, η προσφυγή της κατά της αποφάσεως αυτής δεν μπορούσε να εμπίπτει στην περίπτωση περί της οποίας γίνεται λόγος στη σκέψη 36 της παρούσας αποφάσεως. Στο μέτρο που η αναιρεσείουσα στηρίζει την επιχειρηματολογία της στις σκέψεις 22 και 23 της αποφάσεως της 28ης Ιανουαρίου 1986, *Cofaz* κ.λπ. κατά Επιτροπής (169/84, EU:C:1986:42), αρκεί η επισήμανση ότι οι σκέψεις αυτές πρέπει να εξετασθούν από κοινού με τη σκέψη 25 της ίδιας αποφάσεως, η οποία επιβεβαιώνει ότι το γεγονός και μόνον ότι μια επιχείρηση μετέσχε ενεργώς στην επίσημη διαδικασία έρευνας δεν αρκεί για να θεωρηθεί ότι η απόφαση με την οποία περατώθηκε η διαδικασία αυτή την αφορά ατομικά.
- 41 Η επιχειρηματολογία της αναιρεσείουσας ότι η επίσημη διαδικασία έρευνας που διεξήγαγε η Επιτροπή πάσχει πλημμέλειες, δεδομένου ότι η επίδικη απόφαση στηρίζεται σε ελλιπή πραγματικά περιστατικά ή σε εσφαλμένη εκτίμησή τους, ή ακόμη ότι η Επιτροπή, με την απόφαση αυτή, προέβη ως επί το πλείστον σε ερμηνεία του γερμανικού δικαίου, και δη κατά τρόπο εσφαλμένο, δεν άγει σε διαφορετικό αποτέλεσμα.
- 42 Πράγματι, η νομολογία σχετικά με το παραδεκτό προσφυγής κατά αποφάσεως ληφθείσας κατά το πέρας της επίσημης διαδικασίας έρευνας εφαρμόζεται χωρίς διάκριση μεταξύ των διαφόρων λόγων που μπορούν να προβληθούν προς στήριξη μιας τέτοιας προσφυγής. Εξάλλου, διαπιστώνεται ότι, υπό το πρόσχημα των προβαλλομένων πλημμελειών, η αναιρεσείουσα στην πραγματικότητα αμφισβητεί επί της ουσίας τις εκτιμήσεις που διατύπωσε η Επιτροπή στην επίδικη απόφαση, τούτο δε παρά το γεγονός ότι η συζήτηση ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου αφορούσε το παραδεκτό της προσφυγής που ασκήθηκε κατά της αποφάσεως αυτής.
- 43 Επομένως, το Γενικό Δικαστήριο δεν υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο κρίνοντας ότι μόνη η συμμετοχή της αναιρεσείουσας στη διοικητική διαδικασία δεν αρκούσε για να αποδειχθεί ότι η επίδικη απόφαση την αφορούσε ατομικά.
- 44 Κατά συνέπεια, το πρώτο, το δεύτερο και το τρίτο σκέλος του πρώτου λόγου αναίρεσεως πρέπει να απορριφθούν ως εν μέρει απαράδεκτα και εν μέρει αβάσιμα.
- 45 Με το τέταρτο, το πέμπτο και το έκτο σκέλος του πρώτου λόγου αναίρεσεως, η αναιρεσείουσα προσάπτει επικουρικώς στο Γενικό Δικαστήριο ότι υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο κατά την εφαρμογή της προϋποθέσεως κατά την οποία η επίδικη απόφαση έπρεπε να την αφορά ατομικά.
- 46 Όσον αφορά το τέταρτο σκέλος του πρώτου λόγου αναίρεσεως, το οποίο αφορά τις σκέψεις 177 επ. της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, υπενθυμίζεται ότι, κατά το άρθρο 256 ΣΛΕΕ και το άρθρο 58, πρώτο εδάφιο, του Οργανισμού του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η αίτηση αναίρεσεως περιορίζεται σε νομικά ζητήματα. Συνεπώς, το Γενικό Δικαστήριο είναι το μόνο

αρμόδιο να διαπιστώνει και να εκτιμά τα κρίσιμα πραγματικά περιστατικά, καθώς και να εκτιμά τα αποδεικτικά στοιχεία. Η εκτίμηση των πραγματικών περιστατικών και των αποδεικτικών στοιχείων δεν συνιστά, συνεπώς, υπό την επιφύλαξη ενδεχόμενης παραμορφώσεώς τους, νομικό ζήτημα υποκείμενο, αυτό καθεαυτό, στον έλεγχο του Δικαστηρίου στο πλαίσιο αιτήσεως αναιρέσεως (πρβλ. αποφάσεις της 26ης Ιανουαρίου 2017, Masco κ.λπ. κατά Επιτροπής, C-614/13 P, EU:C:2017:63, σκέψη 35, της 22ας Νοεμβρίου 2007, Sniaice κατά Επιτροπής, C-260/05 P, EU:C:2007:700, σκέψη 35, και της 3ης Σεπτεμβρίου 2020, Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten in Nederland κ.λπ. κατά Επιτροπής, C-817/18 P, EU:C:2020:637, σκέψη 46).

- 47 Επομένως, στο μέτρο που η αναιρεσείουσα αναφέρεται σε πραγματικά περιστατικά τα οποία προέβαλε πρωτοδίκως για να υποστηρίξει ότι, αντιθέτως προς ό,τι έκρινε το Γενικό Δικαστήριο στις σκέψεις 177 επ. της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, είχε αποδείξει επαρκώς κατά νόμον ότι τα προβλεπόμενα στην επίδικη απόφαση μέτρα την αφορούσαν ατομικά, η επιχειρηματολογία αυτή πρέπει να απορριφθεί ως απαράδεκτη, δεδομένου ότι, ελλείψει συγκεκριμένων στοιχείων από τα οποία να μπορεί να συναχθεί ενδεχόμενη παραμόρφωση των πραγματικών περιστατικών, η εν λόγω επιχειρηματολογία αποσκοπεί, στην πραγματικότητα, στην αμφισβήτηση της κυριαρχικής εκτίμησης των πραγματικών περιστατικών από το Γενικό Δικαστήριο.
- 48 Εξάλλου, στο μέτρο που η αναιρεσείουσα προσάπτει στο Γενικό Δικαστήριο ότι δέχθηκε, ιδίως στη σκέψη 178 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι όφειλε να διευκρινίσει σε ποιο ύψος είχε συμβάλει στη χρηματοδότηση του αερολιμένα Frankfurt-Hahn και στην επιδότηση της Ryanair, επισημαίνεται ότι, με το σκεπτικό αυτό, το Γενικό Δικαστήριο ορθώς απέρριψε το επιχείρημα ότι έπρεπε να θεωρηθεί ότι η επίδικη απόφαση αφορούσε την αναιρεσείουσα ατομικά μεταξύ άλλων επειδή, ως μέτοχος της Fraport, είχε μετάσχει στη εν λόγω χρηματοδότηση και στην εν λόγω επιδότηση.
- 49 Πράγματι, όπως κατ' ουσίαν επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 72 των προτάσεών του, εκτός και εάν ήθελε θεωρηθεί ότι ένας δυνητικά απεριόριστος αριθμός οντοτήτων μπορεί να ισχυρισθεί ότι θίγεται ατομικά από τέτοια μέτρα, το Γενικό Δικαστήριο ορθώς έκρινε, με τη σκέψη 178 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι η αναιρεσείουσα όφειλε να διευκρινίσει τη σημασία της συμμετοχής αυτής προκειμένου να καταστεί δυνατός ο προσδιορισμός του επηρεασμού που υπέστη εντεύθεν η ανταγωνιστική θέση της και, αν ήθελε αποδειχθεί ουσιώδης, να προσκομίσει στοιχεία από τα οποία να αποδεικνύεται ότι τα εν λόγω μέτρα την αφορούσαν ατομικά.
- 50 Επομένως, το τέταρτο σκέλος του πρώτου λόγου αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί ως εν μέρει απαράδεκτο και εν μέρει αβάσιμο.
- 51 Όσον αφορά το πέμπτο σκέλος, αρκεί η επισήμανση ότι η επιχειρηματολογία της αναιρεσείουσας, κατά την οποία το Γενικό Δικαστήριο όφειλε να μετριάσει υπέρ της το βάρος αποδείξεως, δεν στηρίζεται σε κανένα νομικό έρεισμα.
- 52 Πρώτον, στον βαθμό που η αναιρεσείουσα υποστηρίζει ότι η απαίτηση περί ουσιώδους επηρεασμού της θέσεώς της στην αγορά εφαρμόζεται μόνον εάν τα προβλεπόμενα στην απόφαση της Επιτροπής μέτρα πράγματι χαρακτηρίζονται ως «ενισχύσεις», κατά την έννοια του άρθρου 107 ΣΛΕΕ, από τη νομολογία του Δικαστηρίου σχετικά με την εν λόγω προϋπόθεση προκύπτει, όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 76 των προτάσεών του, ότι η προϋπόθεση αυτή εφαρμόζεται ανεξαρτήτως του χαρακτηρισμού του επίμαχου μέτρου είτε ως ενισχύσεως είτε όχι, όπως εν προκειμένω (πρβλ. αποφάσεις της 28ης Ιανουαρίου 1986, Cofaz

κ.λπ. κατά Επιτροπής, 169/84, EU:C:1986:42, σκέψεις 20 και 29, της 22ας Νοεμβρίου 2007, *Sniaice* κατά Επιτροπής, C-260/05 P, EU:C:2007:700, σκέψεις 10 και 60, και της 17ης Σεπτεμβρίου 2015, *Mory* κ.λπ. κατά Επιτροπής, C-33/14 P, EU:C:2015:609, σκέψη 106).

- 53 Δεύτερον, στο μέτρο που η αναιρεσείουσα προβάλλει ελλιπή και εσφαλμένη εξέταση, εκ μέρους της Επιτροπής, των προβλεπόμενων στην επίδικη απόφαση μέτρων, το γεγονός αυτό, ακόμη και αν θεωρηθεί αποδεδειγμένο, δεν μπορεί να επηρεάσει τη σημασία της προϋποθέσεως να είναι η επίδικη απόφαση ικανή να επηρεάσει ουσιωδώς τη θέση της στην αγορά, ούτε το βάρος αποδείξεως που απαιτείται προκειμένου να θεμελιωθεί η ενεργητική νομιμοποίηση για την άσκηση προσφυγής κατά της σχετικής με τα μέτρα αυτά αποφάσεως.
- 54 Τρίτον, στο μέτρο που η αναιρεσείουσα υποστηρίζει ότι, εφόσον έπρεπε να μετριασθεί υπέρ της το βάρος αποδείξεως ως προς τον ουσιώδη επηρεασμό της θέσεώς της στην αγορά, έχει πράγματι προσκομίσει την απόδειξη αυτή, παραθέτει δε προς τούτο τα πλεονεκτήματα που η *Ryanair* αποκόμισε από το FFGH και το ομόσπονδο κράτος, το επιχείρημα αυτό στηρίζεται σε εσφαλμένη παραδοχή, στο μέτρο που, όπως προκύπτει από τη σκέψη 51 της παρούσας αποφάσεως, η αναιρεσείουσα δεν μπορεί να επικαλεσθεί τέτοιον μετριασμό του βάρους αποδείξεως.
- 55 Επομένως, το πέμπτο σκέλος του πρώτου λόγου ακυρώσεως πρέπει να απορριφθεί.
- 56 Με το έκτο σκέλος, η αναιρεσείουσα προσάπτει κατ' ουσίαν στο Γενικό Δικαστήριο ότι, στις σκέψεις 150 και 155 έως 177 επ. της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, εξέτασε την προϋπόθεση κατά την οποία τα μέτρα που αποτελούν το αντικείμενο της επίδικης αποφάσεως μπορούσαν να επηρεάσουν ουσιωδώς τη θέση της στην αγορά υπό το πρίσμα εσφαλμένων απαιτήσεων όσον αφορά, αφενός, τον ορισμό της αγοράς και, αφετέρου, την αιτιώδη συνάφεια μεταξύ των επίμαχων μέτρων και του επηρεασμού της ανταγωνιστικής της θέσεως.
- 57 Συναφώς, το Δικαστήριο έχει επανειλημμένως κρίνει ότι η απόδειξη του ουσιώδους επηρεασμού της θέσεως του προσφεύγοντος στην αγορά δεν σημαίνει ότι το Δικαστήριο πρέπει να αποφανθεί οριστικώς επί των σχέσεων ανταγωνισμού μεταξύ του συγκεκριμένου προσφεύγοντος και των δικαιούχων επιχειρήσεων, αλλά απαιτεί μόνον από τον εν λόγω προσφεύγοντα να καταδείξει κατά τρόπο πειστικό τους λόγους για τους οποίους η απόφαση της Επιτροπής μπορεί να θίξει τα θεμιτά συμφέροντά του, επηρεάζοντας ουσιωδώς τη θέση του στη συγκεκριμένη αγορά (πρβλ. αποφάσεις της 28ης Ιανουαρίου 1986, *Cofaz* κ.λπ. κατά Επιτροπής, 169/84, EU:C:1986:42, σκέψη 28, της 22ας Νοεμβρίου 2007, *Ισπανία κατά Lenzing*, C-525/04 P, EU:C:2007:698, σκέψη 41, και της 22ας Νοεμβρίου 2007, *Sniaice* κατά Επιτροπής, C-260/05 P, EU:C:2007:700, σκέψη 60).
- 58 Όπως υπογράμμισε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 47 των προτάσεών του, από τη νομολογία του Δικαστηρίου συνάγεται ότι ο ουσιαστικός επηρεασμός της ανταγωνιστικής θέσεως του προσφεύγοντος προκύπτει όχι από τη διεξοδική ανάλυση των διαφόρων σχέσεων ανταγωνισμού στην οικεία αγορά, ανάλυση μέσω της οποίας θα μπορούσε να αποδειχθεί με ακρίβεια η έκταση του επηρεασμού της ανταγωνιστικής του θέσεως, αλλά, κατ' αρχήν, από την *prima facie* διαπίστωση ότι η χορήγηση του μέτρου το οποίο αφορά η απόφαση της Επιτροπής έχει ως αποτέλεσμα να επηρεάζεται ουσιωδώς η θέση αυτή.
- 59 Εντεύθεν συνάγεται ότι η εν λόγω προϋπόθεση είναι δυνατόν να πληρούται εφόσον ο προσφεύγων προσκομίζει στοιχεία ικανά να αποδείξουν ότι το επίμαχο μέτρο μπορεί να επηρεάσει ουσιωδώς τη θέση του στην αγορά (πρβλ. απόφαση της 22ας Δεκεμβρίου 2008, *British Aggregates* κατά Επιτροπής, C-487/06 P, EU:C:2008:757, σκέψη 38).

- 60 Όσον αφορά τα στοιχεία δια των οποίων μπορεί, κατά τη νομολογία, να αποδειχθεί ο εν λόγω ουσιώδης επηρεασμός, πρώτον, το γεγονός και μόνον ότι μια πράξη είναι ικανή να ασκήσει κάποια επιρροή στις σχέσεις ανταγωνισμού που υφίστανται στη σχετική αγορά και ότι η οικεία επιχείρηση τελεί σε οποιαδήποτε ανταγωνιστική σχέση με τον ωφελούμενο από την πράξη αυτή δεν αρκεί ώστε να μπορεί να θεωρηθεί ότι η εν λόγω πράξη αφορά ατομικά την εν λόγω επιχείρηση. Συνεπώς, μια επιχείρηση δεν μπορεί να επικαλεσθεί αποκλειστικά και μόνον την ιδιότητά της ως ανταγωνίστριας της δικαιούχου επιχειρήσεως (πρβλ. αποφάσεις της 22ας Δεκεμβρίου 2008, *British Aggregates* κατά Επιτροπής, C-487/06 P, EU:C:2008:757, σκέψεις 47 και 48, και της 17ης Σεπτεμβρίου 2015, *Mory κ.λπ.* κατά Επιτροπής, C-33/14 P, EU:C:2015:609, σκέψεις 99 και 100).
- 61 Δεύτερον, όπως ορθώς διαπίστωσε το Γενικό Δικαστήριο στη σκέψη 148 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, η απόδειξη του ουσιώδους επηρεασμού της θέσεως ενός ανταγωνιστή στην αγορά δεν μπορεί να περιορίζεται στην υποβολή ορισμένων στοιχείων ενδεικτικών μιας ελαττώσεως των εμπορικών ή οικονομικών επιδόσεών του, όπως είναι η σημαντική μείωση του κύκλου εργασιών, μη αμελητέες οικονομικές απώλειες ή ακόμη σημαντική μείωση των μεριδίων αγοράς κατόπιν της χορηγήσεως της εν λόγω ενισχύσεως. Η χορήγηση κρατικής ενισχύσεως μπορεί να θίγει την ανταγωνιστική κατάσταση ενός επιχειρηματία και με άλλους τρόπους, ιδίως συνεπαγόμενη διαφυγόν κέρδος ή λιγότερο ευνοϊκή εξέλιξη από εκείνη που θα μπορούσε να σημειωθεί ελλείψει μιας τέτοιας ενισχύσεως (πρβλ. αποφάσεις της 22ας Νοεμβρίου 2007, *Ισπανία* κατά *Lenzing*, C-525/04 P, EU:C:2007:698, σκέψεις 34 και 35, και της 22ας Δεκεμβρίου 2008, *British Aggregates* κατά Επιτροπής, C-487/06 P, EU:C:2008:757, σκέψη 53).
- 62 Υπό το πρίσμα των αρχών αυτών πρέπει να εξετασθεί αν το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο κατά την εκτίμηση των στοιχείων που προέβαλε συναφώς η αναιρεσείουσα προκειμένου να αποδείξει ότι η θέση της στην οικεία αγορά επηρεάστηκε ουσιωδώς εξαιτίας των μέτρων τα οποία αφορά η επίδικη απόφαση.
- 63 Συναφώς, το Γενικό Δικαστήριο έκρινε, κατ' ουσίαν, κυρίως στις σκέψεις 150, 154 και 156 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι η αναιρεσείουσα δεν είχε προσδιορίσει τις αγορές στις οποίες επηρεάστηκε η ανταγωνιστική θέση της, επισημαίνοντας ότι δεν είχε προσκομίσει στοιχεία σχετικά με το μέγεθος και τη δομή τους, καθώς και τους ανταγωνιστές που δραστηριοποιούνται στις αγορές αυτές.
- 64 Όπως υπογράμμισε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 87 των προτάσεών του, το Γενικό Δικαστήριο, κρίνοντας ότι τα στοιχεία αυτά ήταν αναγκαία για τον προσδιορισμό της αγοράς ή των αγορών βάσει των οποίων έπρεπε να εκτιμηθεί η προϋπόθεση περί του ουσιώδους επηρεασμού της ανταγωνιστικής θέσεως, υπερέβη τις απαιτήσεις που απορρέουν από τη νομολογία η οποία υπομνήσθηκε στις σκέψεις 57 έως 59 της παρούσας αποφάσεως.
- 65 Ως εκ τούτου, διαπιστώνεται ότι το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο απορρίπτοντας τα επιχειρήματα της αναιρεσείουσας που στηρίζονταν, αφενός, στο γεγονός ότι επηρεάστηκε η θέση της στην ευρωπαϊκή αγορά αεροπορικών μεταφορών επιβατών και, αφετέρου, στις αλληλεπικαλύψεις μεταξύ των αεροπορικών δρομολογίων τις οποίες επικαλείτο, με το σκεπτικό ότι η αναιρεσείουσα δεν είχε προσκομίσει στοιχεία ως προς το μέγεθος ή τη γεωγραφική έκταση των αγορών αυτών ή ακόμη ως προς το μερίδιό της στην αγορά ή ως προς το μερίδιο της *Ryanair* ή άλλων τυχόν ανταγωνιστών στις εν λόγω αγορές.

- 66 Εντούτοις, επισημαίνεται ότι, όσον αφορά το άρθρο 263, τέταρτο εδάφιο, ΣΛΕΕ, το Γενικό Δικαστήριο δεν έκρινε απαράδεκτη την προσφυγή της αναιρεσείουσας για τον λόγο και μόνον ότι αυτή δεν είχε προσδιορίσει την αγορά ή τις αγορές στις οποίες θεωρούσε ότι επηρεάστηκε ουσιωδώς η ανταγωνιστική της θέση.
- 67 Πράγματι, αφενός, στη σκέψη 153 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, η οποία δεν βάλλεται στο πλαίσιο της υπό κρίση αιτήσεως αναίρεσεως, το Γενικό Δικαστήριο διαπίστωσε ότι η αναιρεσείουσα δεν είχε αποδείξει τις προβαλλόμενες αλληλεπικαλύψεις μεταξύ των δικών της προσφορών και των προσφορών της Ryanair στα αεροπορικά δρομολόγια που μνημονεύονται στις σκέψεις 151 και 152 της εν λόγω αποφάσεως.
- 68 Αφετέρου, στις σκέψεις 158 έως 178 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, το Γενικό Δικαστήριο εξέτασε τα επιχειρήματα που προέβαλε η αναιρεσείουσα και τα αποδεικτικά στοιχεία που αυτή προσκόμισε προς στήριξη των επιχειρημάτων αυτών, προκειμένου να αποδείξει τον ουσιώδη επηρεασμό της ανταγωνιστικής θέσεώς της στην αγορά των αεροπορικών μεταφορών επιβατών λόγω των μέτρων υπέρ της Ryanair και της FFHG, και ειδικότερα την αιτιώδη συνάφεια μεταξύ των επίμαχων μέτρων και των στοιχείων που προσκομίσθηκαν προς απόδειξη του επηρεασμού της θέσεώς της στην αγορά.
- 69 Στο πλαίσιο της κυριαρχικής εκτιμήσεώς του των πραγματικών περιστατικών, η οποία δεν μπορεί να αμφισβητηθεί κατ' αναίρεση, πλην της περιπτώσεως της παραμορφώσεως των εν λόγω πραγματικών περιστατικών την οποία ουδόλως προέβαλε η αναιρεσείουσα εν προκειμένω, το Γενικό Δικαστήριο κατέληξε, με τη σκέψη 179 της αποφάσεώς του, στο συμπέρασμα ότι η αναιρεσείουσα δεν είχε αποδείξει σημαντική μείωση του κύκλου εργασιών της, μη αμελητέες οικονομικές απώλειες ή σημαντική μείωση του μεριδίου της στη σχετική αγορά ή στις σχετικές αγορές, κατόπιν της λήψεως των μέτρων υπέρ της Ryanair και της FFHG, ακόμη και όταν τα μέτρα τα οποία ελήφθησαν υπέρ αυτού του τελευταίου μεταφέρθηκαν στη Ryanair. Προσέθεσε ότι η νυν αναιρεσείουσα δεν είχε αποδείξει ούτε διαφυγόν κέρδος ή λιγότερο ευνοϊκή εξέλιξη από εκείνη που θα είχε σημειωθεί ελλείψει των μέτρων αυτών.
- 70 Επιπλέον, η αναιρεσείουσα δεν προέβαλε με την αίτησή της αναίρεσεως κανένα στοιχείο από το οποίο να μπορεί να συναχθεί ότι η διαπιστωθείσα στις σκέψεις 64 και 65 της παρούσας αποφάσεως πλάνη περί το δίκαιο στην οποία υπέπεσε το Γενικό Δικαστήριο ως προς την έκταση των αποδεικτικών στοιχείων τα οποία έπρεπε να προσκομίσει η αναιρεσείουσα, για να αποδείξει τον ουσιώδη επηρεασμό της ανταγωνιστικής της θέσεως, θα ήταν δυνατόν να ασκήσει οποιαδήποτε επιρροή στην εκτίμηση των επιχειρημάτων και των στοιχείων που αναφέρονται στην προηγούμενη σκέψη της παρούσας αποφάσεως και, κατά συνέπεια, στο συμπέρασμα στο οποίο κατέληξε επικουρικώς το Γενικό Δικαστήριο στη σκέψη 179 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως.
- 71 Υπό τις συνθήκες αυτές, διαπιστώνεται ότι η ως άνω πλάνη περί το δίκαιο δεν είναι ικανή να καταστήσει πλημμελές το συμπέρασμα στο οποίο καταλήγει το Γενικό Δικαστήριο στη σκέψη 182 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, όσον αφορά το παραδεκτό της προσφυγής της αναιρεσείουσας βάσει της δεύτερης περιπτώσεως του άρθρου 263, τέταρτο εδάφιο, ΣΛΕΕ, οπότε το έκτο σκέλος του πρώτου λόγου αναίρεσεως πρέπει να απορριφθεί, συναφώς, ως αλυσιτελές.
- 72 Κατά συνέπεια, πρέπει να απορριφθεί και το έκτο σκέλος του πρώτου λόγου αναίρεσεως χωρίς να χρειάζεται να εξετασθεί το επιχείρημα περί παραβάσεως του άρθρου 47 του Χάρτη, στο μέτρο που το συμπέρασμα που εκτίθεται στη σκέψη 182 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως στηρίζεται σε σκεπτικό διαφορετικό από εκείνο το οποίο αφορά το ως άνω επιχείρημα.

- 73 Κατόπιν όλων των ανωτέρω, ο πρώτος λόγος αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί στο σύνολό του ως εν μέρει απαράδεκτος και εν μέρει αβάσιμος.

Επί του δευτέρου λόγου αναιρέσεως, με τον οποίον προβάλλεται ότι το Γενικό Δικαστήριο παρέβη το άρθρο 263, τέταρτο εδάφιο, ΣΛΕΕ κρίνοντας ότι η αναιρεσείουσα δεν νομιμοποιείται ενεργητικώς να προσβάλει την επίδικη απόφαση κατά το μέρος που αυτή αφορά τις κλίμακες αερολιμενικών τελών

Επιχειρήματα των διαδίκων

- 74 Με τον δεύτερο λόγο αναιρέσεως, η αναιρεσείουσα προσάπτει, κατ' ουσίαν, στο Γενικό Δικαστήριο ότι παρέβη το άρθρο 263, τέταρτο εδάφιο, ΣΛΕΕ, αποφαινόμενο, στις σκέψεις 190 και 196 επ. της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι η επίδικη απόφαση δεν την αφορούσε άμεσα, κατά την έννοια της δεύτερης περιπτώσεως της διατάξεως αυτής, καθόσον αυτή αφορά, στο άρθρο της 3, τις κλίμακες αερολιμενικών τελών, και προβαίνοντας σε ευθεία εφαρμογή της εκτιμήσεως αυτής, στις σκέψεις 209 επ. της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, στην τρίτη περίπτωση της εν λόγω διατάξεως, άνευ περαιτέρω εξετάσεως.
- 75 Η αναιρεσείουσα υποστηρίζει, με το πρώτο σκέλος αυτού του λόγου αναιρέσεως, ότι η προϋπόθεση κατά την οποία η επίμαχη πράξη πρέπει να αφορά άμεσα τον προσφεύγοντα πρέπει να εξετάζεται καθ' ολοκληρίαν στο πλαίσιο αυτής της τρίτης περιπτώσεως, χωρίς να επιτρέπεται στον δικαστή να στηριχθεί, προς τούτο, στην απόφαση στην οποία άγεται κατόπιν της εκ μέρους του εξετάσεως της μίας εκ των δύο άλλων περιπτώσεων του άρθρου 263, τέταρτο εδάφιο, ΣΛΕΕ. Συγκεκριμένα, από την απόφαση της 6ης Νοεμβρίου 2018, *Scuola Elementare Maria Montessori* κατά Επιτροπής, Επιτροπή κατά *Scuola Elementare Maria Montessori* και Επιτροπή κατά *Ferracci* (C-622/16 P έως C-624/16 P, EU:C:2018:873), προκύπτει ότι η εν λόγω προϋπόθεση πρέπει να ερμηνεύεται διαφορετικά αντιστοίχως στη δεύτερη και στην τρίτη περίπτωση τις οποίες προβλέπει η διάταξη αυτή. Όσον αφορά την απόδειξη ότι η επίμαχη πράξη αφορά άμεσα τον προσφεύγοντα, κατά την έννοια της τρίτης περιπτώσεως της εν λόγω διατάξεως, η οποία έχει εφαρμογή στην περίπτωση καθεστώτος ενισχύσεων, από την ως άνω απόφαση του Δικαστηρίου προκύπτει ότι εναπόκειται στον προσφεύγοντα να αποδείξει ότι η επίμαχη πράξη είναι πράγματι ικανή να περιορίσει τον ανταγωνισμό. Κατά την άποψη της αναιρεσείουσας, η υπό κρίση υπόθεση είναι παρόμοια με εκείνη επί της οποίας εκδόθηκε η εν λόγω απόφαση και πρέπει να οδηγήσει σε παρεμφερή εκτίμηση της προϋποθέσεως κατά την οποία η εν λόγω πράξη αφορά άμεσα τον προσφεύγοντα. Συναφώς, η αναιρεσείουσα φρονεί ότι εξέθεσε και απέδειξε με ποιον τρόπο οι δύο επίμαχες κλίμακες αερολιμενικών τελών εισήγαγαν διακρίσεις έναντι άλλων αεροπορικών εταιριών, καθώς και σε σχέση με τη Ryanair.
- 76 Στο πλαίσιο του δευτέρου σκέλους του δευτέρου λόγου αναιρέσεως, η αναιρεσείουσα προσάπτει στο Γενικό Δικαστήριο ότι, στη σκέψη 205 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, παραμόρφωσε το υπόμνημά της όσον αφορά την έκφραση «άλλες αεροπορικές εταιρίες» που περιεχόταν σε αυτό. Κατά την αναιρεσείουσα, η φράση αυτή αφορούσε κάθε άλλη αεροπορική εταιρία, συμπεριλαμβανομένης της αναιρεσείουσας, πλην της Ryanair.
- 77 Η Επιτροπή, το ομόσπονδο κράτος και η Ryanair εκτιμούν ότι ο δεύτερος λόγος αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί στο σύνολό του ως αβάσιμος. Κατά την Επιτροπή, ο λόγος αυτός είναι, επιπλέον, εν μέρει απαράδεκτος, στο μέτρο που αποσκοπεί στην αμφισβήτηση πραγματικών στοιχείων.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

- 78 Επισημαίνεται, κατ' αρχάς, ότι, στις σκέψεις 190 έως 208 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, στις οποίες αναφέρεται συγκεκριμένα η αναιρεσείουσα στο πλαίσιο του δευτέρου λόγου αναιρέσεως, χωρίς όμως να διατυπώνει συγκεκριμένες αιτιάσεις κατ' αυτών, το Γενικό Δικαστήριο εξέτασε το ζήτημα αν η αναιρεσείουσα νομιμοποιείτο να ζητήσει την ακύρωση της επίδικης αποφάσεως βάσει της δεύτερης περιπτώσεως του άρθρου 263, τέταρτο εδάφιο, ΣΛΕΕ, ως έχουσα την ιδιότητα του μέρους το οποίο αφορά η εν λόγω απόφαση, στο μέτρο που η τελευταία αυτή απόφαση αφορά, στο άρθρο της 3, τις κλίμακες αερολιμενικών τελών.
- 79 Αφού, αρχικώς, εξέτασε αν η συγκεκριμένη πτυχή της επίδικης αποφάσεως αφορούσε άμεσα την αναιρεσείουσα, το Γενικό Δικαστήριο κατέληξε, στη σκέψη 208 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, στο συμπέρασμα ότι η αναιρεσείουσα δεν είχε αποδείξει ότι πληρούσε το κριτήριο αυτό και ότι, κατά συνέπεια, δεν νομιμοποιείτο ενεργητικώς να ασκήσει προσφυγή βάσει της δεύτερης περιπτώσεως του άρθρου 263, τέταρτο εδάφιο, ΣΛΕΕ.
- 80 Εν συνεχεία, στις σκέψεις 209 έως 213 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, το Γενικό Δικαστήριο συνήγαγε από τη διαπίστωση αυτή ότι η αναιρεσείουσα δεν νομιμοποιείτο ενεργητικώς να ασκήσει προσφυγή ούτε βάσει της τρίτης περιπτώσεως του άρθρου 263, τέταρτο εδάφιο, ΣΛΕΕ, εκτιμώντας, ιδίως στη σκέψη 211 της ως άνω αποφάσεως, ότι το κριτήριο κατά το οποίο η επίμαχη πράξη πρέπει να αφορά άμεσα τον προσφεύγοντα ήταν πανομοιότυπο στη δεύτερη και στην τρίτη περίπτωση της ως άνω διατάξεως.
- 81 Στο πλαίσιο αυτό, με το πρώτο σκέλος του δευτέρου λόγου αναιρέσεως, η αναιρεσείουσα προσάπτει, κατ' ουσίαν, στο Γενικό Δικαστήριο ότι δεν προέβη σε πλήρη εξακρίβωση της συνδρομής του κριτηρίου αυτού υπό το πρίσμα της τρίτης περιπτώσεως του άρθρου 263, τέταρτο εδάφιο, ΣΛΕΕ, αλλά ότι, προκειμένου να κρίνει αν πληρούτο το κριτήριο αυτό, αρκέσθηκε να παραπέμψει και να εφαρμόσει ως προς αυτήν την απόφαση στην οποία ήχθη από την εκ μέρους του εξέταση της δεύτερης περιπτώσεως της ως άνω διατάξεως.
- 82 Ωστόσο, αντιθέτως προς όσα υποστηρίζει η αναιρεσείουσα προς στήριξη της αιτιάσεως αυτής, από τη νομολογία του Δικαστηρίου, ιδίως από την απόφαση της 6ης Νοεμβρίου 2018, *Scuola Elementare Maria Montessori κατά Επιτροπής, Επιτροπή κατά Scuola Elementare Maria Montessori και Επιτροπή κατά Ferracci* (C-622/16 P έως C-624/16 P, EU:C:2018:873), δεν προκύπτει ότι το εν λόγω κριτήριο έχει διαφορετική σημασία στη δεύτερη και στην τρίτη περίπτωση του άρθρου 263, τέταρτο εδάφιο, ΣΛΕΕ.
- 83 Αντιθέτως, στη σκέψη 42 της αποφάσεως εκείνης, το Δικαστήριο, χωρίς να διακρίνει μεταξύ των περιπτώσεων αυτών, υπενθύμισε ότι, κατά πάγια νομολογία, όπως ορθώς εξάλλου επισήμανε το Γενικό Δικαστήριο στη σκέψη 197 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, η προϋπόθεση κατά την οποία η απόφαση που αποτελεί το αντικείμενο της προσφυγής πρέπει να αφορά άμεσα το φυσικό ή νομικό πρόσωπο, προϋπόθεση «την οποία θέτει το άρθρο 263, τέταρτο εδάφιο, ΣΛΕΕ», απαιτεί να συντρέχουν σωρευτικώς δύο κριτήρια, ήτοι η προσβαλλόμενη απόφαση πρέπει, αφενός, να παράγει άμεσα αποτελέσματα επί της νομικής καταστάσεως του εν λόγω προσώπου και, αφετέρου, να μην καταλείπει καμία εξουσία εκτιμήσεως στους αποδέκτες της που είναι επιφορτισμένοι με την εφαρμογή της, δεδομένου ότι αυτή έχει καθαρώς αυτόματο χαρακτήρα και απορρέει αποκλειστικά από τη ρύθμιση της Ένωσης, χωρίς να απαιτείται εφαρμογή άλλων παρεμβαλλομένων κανόνων.

- 84 Επομένως, το Γενικό Δικαστήριο ουδόλως υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο κρίνοντας, στη σκέψη 211 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι το περιεχόμενο της προϋποθέσεως αυτής ήταν πανομοιότυπο στη δεύτερη και στην τρίτη περίπτωση του άρθρου 263, τέταρτο εδάφιο, ΣΛΕΕ, και συνάγοντας, στη σκέψη 212 της αποφάσεως αυτής, από τη διαπίστωση ότι η αναιρεσείουσα δεν πληρούσε την εν λόγω προϋπόθεση για τους σκοπούς της δεύτερης περιπτώσεως της ως άνω διατάξεως, ότι δεν την πληρούσε ούτε για τους σκοπούς της τρίτης περιπτώσεως της ίδιας διατάξεως.
- 85 Επιπλέον, η αναιρεσείουσα δεν κατέδειξε με ποιον τρόπο οι απαιτήσεις σχετικά με την απόδειξη ότι η επίδικη απόφαση την αφορούσε άμεσα, όπως τις διατύπωσε και τις εφάρμοσε το Γενικό Δικαστήριο, ιδίως στις σκέψεις 198 και 206 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, για τους σκοπούς της εξετάσεως των επίμαχων κλιμάκων αερολιμενικών τελών, δεν ανταποκρίνονταν στις απαιτήσεις που απορρέουν από τη νομολογία του Δικαστηρίου στον τομέα των κρατικών ενισχύσεων, και ειδικότερα από τη σκέψη 47 της αποφάσεως της 6ης Νοεμβρίου 2018, *Scuola Elementare Maria Montessori κατά Επιτροπής, Επιτροπή κατά Scuola Elementare Maria Montessori και Επιτροπή κατά Ferracci* (C-622/16 P έως C-624/16 P, EU:C:2018:873), κατά την οποία ο δικαστής της Ένωσης οφείλει να εξακριβώσει αν ο προσφεύγων εξέθεσε κατά τρόπο πειστικό τους λόγους για τους οποίους η απόφαση της Επιτροπής είναι ικανή να τον θέσει σε μειονεκτική θέση από απόψεως ανταγωνισμού και, ως εκ τούτου, να έχει συνέπειες επί της νομικής καταστάσεώς του.
- 86 Κατά τα λοιπά, σύμφωνα με τη νομολογία που υπομνήσθηκε στη σκέψη 46 της παρούσας αποφάσεως, πρέπει να απορριφθεί ως απαράδεκτο το πρώτο σκέλος του δευτέρου λόγου αναιρέσεως, στο μέτρο που, με το σκέλος αυτό, η αναιρεσείουσα, αφενός, υποστηρίζει εκ νέου ότι είχε αποδείξει, αντιθέτως προς όσα έκρινε το Γενικό Δικαστήριο, ότι η επίδικη απόφαση την αφορούσε άμεσα καθόσον αφορά τις κλίμακες αερολιμενικών τελών και, αφετέρου, επαναλαμβάνει, προς τούτο, τα στοιχεία που προέβαλε με το δικόγραφο της προσφυγής της.
- 87 Κατά συνέπεια, το πρώτο σκέλος του δευτέρου λόγου αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί ως εν μέρει απαράδεκτο και εν μέρει αβάσιμο.
- 88 Στο μέτρο που, με το δεύτερο σκέλος του λόγου αυτού, η αναιρεσείουσα προσάπτει στο Γενικό Δικαστήριο ότι, στη σκέψη 205 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, παραμόρφωσε το υπόμνημά της όσον αφορά τη φράση «άλλες αεροπορικές εταιρίες», κρίνοντας ότι η έκφραση αυτή δεν αφορούσε την ίδια την αναιρεσείουσα, επισημαίνεται ότι δεν προκύπτει τοιαύτη παραμόρφωση από τη σκέψη 205 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως. Αντιθέτως, από την εν λόγω σκέψη της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως προκύπτει, κατ' ουσίαν, ότι το Γενικό Δικαστήριο ορθώς ερμήνευσε την έκφραση αυτή ως αναφερόμενη σε άλλες αεροπορικές εταιρίες πλην της Ryanair, αλλά διαπίστωσε ότι η αναιρεσείουσα δεν περιλαμβανόταν μεταξύ των χρηστών του αερολιμένα Frankfurt-Hahn και, ως εκ τούτου, δεν μπορούσε να επικαλεσθεί διάκριση υπέρ της Ryanair, εις βάρος των λοιπών εταιριών που χρησιμοποιούσαν τον συγκεκριμένο αερολιμένα.
- 89 Κατόπιν των ανωτέρω, ο δεύτερος λόγος αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί ως εν μέρει απαράδεκτος και εν μέρει αβάσιμος.

Επί του τρίτου λόγου αναιρέσεως, με τον οποίον προβάλλεται ότι το Γενικό Δικαστήριο παρέβη το άρθρο 263, τέταρτο εδάφιο, και το άρθρο 108, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ, καθώς και την υποχρέωση αιτιολογήσεως καθόσον έκρινε ότι η αναιρεσείουσα δεν νομιμοποιείτο

ενεργητικώς να προσβάλει την επίδικη απόφαση κατά το μέρος που αφορά το «υπ' αριθ. 12 μέτρο»

Επιχειρήματα των διαδίκων

- 90 Με τον τρίτο λόγο αναιρέσεως, η αναιρεσεύουσα προσάπτει στο Γενικό Δικαστήριο ότι παρέβη το άρθρο 263, τέταρτο εδάφιο, και το άρθρο 108, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ, καθώς και την υποχρέωση αιτιολογήσεως καθόσον έκρινε ότι η αναιρεσεύουσα δεν νομιμοποιείτο ενεργητικώς να προσβάλει την επίδικη απόφαση κατά το μέρος που αφορά το «υπ' αριθ. 12 μέτρο».
- 91 Συναφώς, η αναιρεσεύουσα επισημαίνει ότι η Επιτροπή δεν διεξήγαγε επίσημη διαδικασία διεξοδικής έρευνας και ότι χαρακτήρισε το μέτρο αυτό ως «επενδυτική ενίσχυση» συμβατή με την εσωτερική αγορά.
- 92 Η αναιρεσεύουσα προβάλλει εν προκειμένω ότι, κατά την ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου διαδικασία, υποστήριξε ρητώς ότι η Επιτροπή δεν έπρεπε να θεωρήσει ότι η ενίσχυση αυτή ήταν συμβατή με την εσωτερική αγορά χωρίς να κινήσει επίσημη διαδικασία διεξοδικής έρευνας. Υπενθυμίζοντας τα στοιχεία στα οποία στηρίχθηκε προς τούτο, η αναιρεσεύουσα προσάπτει στο Γενικό Δικαστήριο ότι δεν εξέτασε τα στοιχεία αυτά και ότι υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο εξετάζοντας, ελλείψει οποιασδήποτε αιτιολογίας, το «υπ' αριθ. 12 μέτρο» υπό το πρίσμα της «δεύτερης εναλλακτικής» της νομολογίας η οποία διαμορφώθηκε με την απόφαση της 17ης Σεπτεμβρίου 2015, *Mory* κ.λπ. κατά Επιτροπής (C-33/14 P, EU:C:2015:609).
- 93 Η αναιρεσεύουσα προβάλλει ορισμένα πραγματικά στοιχεία σχετικά με τη χρηματοδότηση της FFHG και υποστηρίζει ότι η Επιτροπή δεν εξέτασε τη χρηματοδότηση αυτή στην επίδικη απόφαση, η οποία εν συνεχεία αντικαταστάθηκε από το «υπ' αριθ. 12 μέτρο». Εν πάση περιπτώσει, η αναιρεσεύουσα θεωρεί ότι απέδειξε επαρκώς ότι η προσφυγή της ακυρώσεως ήταν παραδεκτή υπό το πρίσμα της «πρώτης εναλλακτικής» της νομολογίας η οποία διαμορφώθηκε με την απόφαση της 17ης Σεπτεμβρίου 2015, *Mory* κ.λπ. κατά Επιτροπής (C-33/14 P, EU:C:2015:609). Δεδομένου ότι το Γενικό Δικαστήριο εξέτασε μόνον τη «δεύτερη εναλλακτική» της ως άνω αποφάσεως και ότι έκρινε ότι δεν πληρούντο οι προβλεπόμενες από αυτήν προϋποθέσεις, η αναιρεσεύουσα φρονεί ότι προσέβαλε τα δικονομικά δικαιώματά της, τα οποία κατοχυρώνονται από το άρθρο 108, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ. Προς στήριξη του λόγου αυτού, η αναιρεσεύουσα επικαλείται, εξάλλου, μια νέα απόφαση της Επιτροπής, η οποία εκδόθηκε εν τω μεταξύ από το εν λόγω θεσμικό όργανο, ορισμένες λειτουργικές ενισχύσεις που χρηματοδοτήθηκαν από το «υπ' αριθ. 12 μέτρο», ορισμένες επενδυτικές ενισχύσεις καθώς και τη μεταφορά των ενισχύσεων που χορηγήθηκαν στην FFHG στη Ryanair.
- 94 Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι το «υπ' αριθ. 12 μέτρο» δεν αποτελούσε αντικείμενο της διαδικασίας ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου. Εν πάση περιπτώσει, η Επιτροπή υποστηρίζει, όπως και το ομόσπονδο κράτος και η Ryanair, ότι ο τρίτος λόγος αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί ως όλως αβάσιμος.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

- 95 Προκαταρκτικώς, υπενθυμίζεται ότι, όπως προκύπτει από το άρθρο 256, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΛΕΕ, από το άρθρο 58, πρώτο εδάφιο, του Οργανισμού του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς και από το άρθρο 168, παράγραφος 1, στοιχείο δ', και από το άρθρο 169, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου, η αίτηση αναιρέσεως

πρέπει να προσδιορίζει με ακρίβεια τα επικρινόμενα σημεία του σκεπτικού της αποφάσεως της οποίας ζητείται η αναίρεση και να παραθέτει επακριβώς τα νομικά επιχειρήματα που στηρίζουν κατά τρόπο συγκεκριμένο το αίτημα αυτό, επί ποινή απαραδέκτου της αιτήσεως αναίρεσεως ή του οικείου λόγου αναίρεσεως (αποφάσεις της 26ης Ιανουαρίου 2017, Mamoli Robinetteria κατά Επιτροπής, C-619/13 P, EU:C:2017:50, σκέψη 42, και της 8ης Ιουνίου 2017, Dextro Energy κατά Επιτροπής, C-296/16 P, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2017:437, σκέψη 60).

- 96 Δεν πληροί, μεταξύ άλλων, την απαίτηση αυτή αίτηση αναίρεσεως ή λόγος αναίρεσεως ο οποίος, χωρίς καν να περιέχει επιχειρηματολογία αποσκοπούσα ειδικώς στον προσδιορισμό της πλάνης περί το δίκαιο την οποία φέρεται ότι πάσχουν η απόφαση ή η διάταξη της οποίας ζητείται η αναίρεση, περιορίζεται στην επανάληψη των λόγων και των επιχειρημάτων που έχουν ήδη προβληθεί ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου. Πράγματι, μια τέτοια αίτηση αναίρεσεως ή ένας τέτοιος λόγος αναίρεσεως συνιστά στην πραγματικότητα απλώς και μόνον αίτηση επανεξετάσεως της προσφυγής που ασκήθηκε ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου, όπερ εκφεύγει της αρμοδιότητας του Δικαστηρίου στο πλαίσιο της ανααιρετικής διαδικασίας (πρβλ. απόφαση της 7ης Ιανουαρίου 2004, Aalborg Portland κ.λπ. κατά Επιτροπής, C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P και C-219/00 P, EU:C:2004:6, σκέψη 51 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία, και διάταξη της 29ης Ιανουαρίου 2020, Silgan Closures και Silgan Holdings κατά Επιτροπής, C-418/19 P, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2020:43, σκέψη 71).
- 97 Συναφώς, ανεξαρτήτως του ζητήματος αν το «υπ' αριθ. 12 μέτρο» που αφορά ο τρίτος λόγος αναίρεσεως αποτελούσε πράγματι αντικείμενο της επίδικης αποφάσεως και, εν συνεχεία, της διαδικασίας ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου, όπερ αμφισβητεί η Επιτροπή, επιβάλλεται η διαπίστωση, αφενός, ότι, εν πάση περιπτώσει, η ανααιρεσείουσα δεν προσδιόρισε τα σημεία του σκεπτικού της ανααιρεσιβαλλομένης αποφάσεως στα οποία αναφέρεται ο λόγος αυτός, στερώντας τοιουτοτρόπως τη δυνατότητα από το Δικαστήριο να ελέγξει αν το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε στην προβαλλόμενη πλάνη περί το δίκαιο.
- 98 Αφετέρου, ενώ βάλλει κατά της διαδικασίας ενώπιον της Επιτροπής και όχι κατά της ανααιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, η ανααιρεσείουσα προβάλλει ορισμένα πραγματικά στοιχεία σχετικά, μεταξύ άλλων, με τη χρηματοδότηση της FFHG, τα οποία είχε, επιπλέον, ήδη προβάλει πρωτοδίκως. Όπως, όμως, προκύπτει από την πάγια νομολογία που υπομνήσθηκε στις σκέψεις 95 και 96 της παρούσας αποφάσεως, η εκτίμηση των στοιχείων αυτών εκφεύγει προδήλως της αρμοδιότητας του Δικαστηρίου στο πλαίσιο της ανααιρετικής διαδικασίας.
- 99 Κατά συνέπεια, ο τρίτος λόγος αναίρεσεως πρέπει να απορριφθεί ως απαράδεκτος.
- 100 Κατόπιν όλων των προεκτεθέντων, η αίτηση αναίρεσεως πρέπει να απορριφθεί στο σύνολό της.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 101 Κατά το άρθρο 184, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου, όταν η αίτηση αναίρεσεως είναι αβάσιμη, το Δικαστήριο αποφαινεται επί των δικαστικών εξόδων.
- 102 Κατά το άρθρο 138, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας, που εφαρμόζεται στη διαδικασία αναίρεσεως δυνάμει του άρθρου 184, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα έξοδα εφόσον υπάρχει σχετικό αίτημα του νικήσαντος

διαδίκου. Δεδομένου ότι η αναιρεσείουσα ηττήθηκε και η Επιτροπή καθώς και οι παρεμβαίνοντες πρωτοδίκως ζήτησαν την καταδίκη της στα δικαστικά έξοδα, η αναιρεσείουσα πρέπει να καταδικασθεί στο σύνολο των δικαστικών εξόδων της παρούσας αναιρετικής διαδικασίας.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τέταρτο τμήμα) αποφασίζει:

- 1) Απορρίπτει την αίτηση αναιρέσεως.**
- 2) Η Deutsche Lufthansa AG φέρει, πέραν των δικών της δικαστικών εξόδων, και τα δικαστικά έξοδα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, του Land Rheinland-Pfalz και της Ryanair DAC.**

(υπογραφές)